

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING
„OOST EN WEST”

HET LIIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: — Studie-Commissie van „Oost en West”. — Crisis-Steuncomité voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage. — De handel op Indië. — Herinneringen uit het Indië van een Oud-gast. — Trekkingslijst Indische Tentoonstelling. — De Megalithische Oudheden van Zuid-Sumatra. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlucht. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. — I. Uit de Europeesche Pers. — II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen. — Mededeelingen. — In Nederland aangekomen verlofgangers. — Met Pensioen. — Bioscoopnieuws. — Mutatiestaat van 11 tot 18 Januari 1933.

Studie-Commissie van „Oost en West”.

- I. *Gratis* voorlichting inzake studie en/of huisvesting voor jongelieden uit Oost- en West-Indië.
  - II. *Bij betaling van f 10.— per jaar* doorlopend toezicht en/of volledige z.g. voogdijschap, omvattende o.a.:
    - a. afhalen van boot of trein;
    - b. zorg voor voorloopige en/of definitieve huisvesting;
    - c. volledige behartiging van studiebelangen;
    - d. financieel beheer.
- Nadere inlichtingen bij den Eersten Gedelegeerde W. Meijer, Prins Mauritsplein 23, Telefoon 550752.

Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië. te 's-Gravenhage.

Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeerden, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.

Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West” kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.

Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.

HET HOOPDBESTUUR.

De handel op Indië.

De achteruitgang van den Nederlandschen handel op Indië wordt sedert enkele jaren door verontrustende cijfers in beeld gebracht. Het is geen kwestie van vandaag, geen uitvloeisel of gevolg van de huidige crisis. Men kan hoogstens zeggen, dat de Nederlandsche handel op het oogenblik een welkome kapstok heeft gevonden: tegen de concurrentie, — en dumping —, van Japan valt toch niet op te werken!

Maar reeds vóórdat Japan op handelsgebied in Ned.-Indië de activiteit ontwikkelde, welke thans zooveel reden tot bezorgdheid geeft, viel in de kringen van handel en industrie in Nederland een zekere traagheid waar te nemen, een traagheid, waarvan de buitenlandse concurrenten hebben geprofiteerd. Het moet worden erkend, dat de buitenlandse handel heeft aangepakt, zelf heeft aangepakt, — men denke, bijvoorbeeld aan Australië met zijn „showboat” —, en niet bij de pakken is gaan neerzitten. De „Koloniale beurs”, twee jaar geleden in Utrecht gehouden, werd vrijwel een mislukking. In de kringen van den Nederlandschen handel was de belangstelling ervoor niet groot. Er zijn natuurlijk Nederlandsche handelshuizen en Nederlandsche fabrieken die ten aanzien van den Indischen afzet actief zijn; onze bezwaren zijn echter gericht tegen de ontmoediging welke in 't hoofdkwartier van den Nederlandschen handel tot uiting komt, nu blijkt dat, bijvoorbeeld, Japan steeds meer terrein in Indië wint. Men

spreekt nu van Japansche „dumping”, maar het is de vraag of men hier wel met dumping te doen heeft. De Japansche industrie kan over het algemeen tegen zeer lage kostprijzen leveren. De loonen zijn er lager. De loonen in Nederland werden steeds hooger opgevoerd, met het gevolg, dat op het oogenblik 400.000 menschen géén loon ontvangen, maar als werklozen „steun trekken”.... De industrie zit in ons land op zware lasten, toegegeven. Maar het is toch ook meermalen gebleken, dat men zich tegenover den importeur weinig tegemoetkomend betoont en hem niet de faciliteiten aanbiedt, welke de buitenlandse firma's den importeurs offereeren.

De kwestie van den achteruitgang van den Nederlandschen handel op Indië is reeds meermalen onderwerp van studie geweest. De Nederlandsche regering heeft de zaak doen bestuderen, maar praktisch resultaat heeft dit niet opgeleverd. Bij bespreking van den minister van Arbeid, Handel en Nijverheid van 29 April 1926 werd een sub-commissie samengesteld uit de commissie voor de Economische politiek, welke tot taak kreeg een onderzoek in te stellen naar de omstandigheden, welke verschillende takken van ons volksbestaan ongunstig beïnvloeden en daarbij na te gaan in welke mate deze de bestaande werkgelegenheid aantasten of uitbreiding daarvan tegenhouden. Deze subcommissie nam o.m. in studie vraagstukken betreffende den Nederlandschen handel op Indië, waarvoor aan haar secretariaat een Commissie van Bijstand werd toegevoegd, die in Juli 1928 een uitvoerig verslag van haar onderzoek heeft uitgebracht. Aan het slot van deze conclusies deelde deze commissie als haar meening mede, dat er slechts één enkele weg was, waardoor het gestelde doel: grooter aandeel in den totaal-invoer in Indië, kon worden bereikt. En deze weg was: het in het leven roepen, — en dit *zoo spoedig mogelijk*, zoo oordeelde men in 1928 —, van een orgaan, dat niet alleen gegevens, en wel steeds de meest recente op elk gebied zal moeten kunnen verschaffen, maar dat tevens in staat moet zijn hulp te verlenen bij het zoeken naar geschikte vertegenwoordigers, onderzoekingen in te stellen omtrent de reden, waarom een vertegenwoordiging geen succes heeft, inlichtingen te geven omtrent de credietwaardigheid van vertegenwoordigers, enz. Het initiatief zou bij voorkeur moeten uitgaan van allen, die belang hebben bij den afzet van Nederlandsche producten in Ned.-Indië.

Dit was het voornaamste uit het rapport van de Commissie van Bijstand, een rapport, waarop de „Deli Crt.” van 29 December j.l. in het bijzonder de aandacht vestigde en dat, naar de meening van genoemd blad wel zou zijn bijgezet bij andere bestoven folianten in een of ander Regeeringsgebouw.

Althans, twee jaar na de verschijning van 't rapport bleek, bij een ingesteld onderzoek, dat de zaak geen stap verder was gekomen. In Juni 1930 toch werd medegedeeld, dat het in het leven roepen van een organisatie, zooals wij die zoeven hebben aangeduid, van belanghebbenden moest uitgaan en niet van den Nederlandschen staat. De Nederlandsche handel en nijverheid haastte zich niet; blijkbaar kon de juiste weg om tot een dergelijke organisatie te geraken, niet worden gevonden.

Sedert zijn weer ruim twee jaar verlopen en in de houding van de Nederlandsche industrie is praktisch geen verandering gekomen. Wij weten wel, dat er groote moeilijkheden voor onze moederlandsche industrie zijn gerezen, maar het blijft toch een kwestie van zelfbehoud om iedere kans, welke uitbreiding van het afzetgebied in uitzicht stelt, zoo goed mogelijk waar te nemen. Trouwens de landen, die in Indië de laatste jaren terrein hebben gewonnen, hebben het „thuis” ook niet gemakkelijk.

Nog steeds worden in Indië klachten vernomen over geringe tegemoetkomendheid jegens den importeur en over een traagheid, welke de buitenlandse concurrenten in de kaart speelt. Men moet ook de strategische positie van den vijand kennen! De Japansche concurrentie is als een vloedgolf komen opzetten, maar het gaat niet aan om zich daarachter te verschuilen en eigen gebrek aan activiteit goed te praten. Men moet het oog niet slechts op het heden, maar ook op de toekomst gericht houden. Kan er thans tegen Japan, dat onder meer de goedkope Yen in zijn voordeel heeft, door den handel weinig worden uitgericht, in de toekomst kan, ook al zal Japan een geweldige concurrent blijven, wellicht wel iets gevonden worden en gedaan. In geen geval mag men zich zonder slag of stoot aan de sterk voortgeschreden en voortschrijdende Japansche industrialisatie overgeven.

Op het aanbeeld van goede en snelle handelsvoorlichting kan, vooral in dezen tijd, niet genoeg gehamerd worden. Men moet de abnormale verhoudingen van het heden niet te veel laten gelden. De handel moet voor-

Het risico voor U alléén te machtig... samenwerking met duizenden anderen is noodig. Levensverzekering is gezamenlijk risico dragen. Inlichtingen

NILMIJ

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage: F. J. MAHLMAN, Plaats 31a 5383

Gemeubileerde Landhuisjes te huur

op de Veluwe, temidden
BOSCH en HEIDE

In voor- en najaar speciaal voordeelige prijzen
Te bevragen bij 5059
LANDGOED REFUGIUM, ELSPEET. Tel. 3

HAAGSCHE STEENKOLEN MIJ.

v.h. J. KEMPS
1e v. d. Boschstraat 4

DEN HAAG
TELEFOON 772180 5094

Speciale prijzen voor leden v. „Oost en West”

Centraal Kamerverhuurkantoor

Noordeinde 18a. Telefoon 114224.
Uw raadsman bij HUUR en VERHUUR van
GEMEUBILEERDE KAMERS en ÉTAGES.

Inschrijving, inlichting gratis. 5082

Boekhandel E. NOORDIJK
BANKAstraat 14a — DEN HAAG
Telefoon 111434 5388

ALLE SCHOOLBOEKEN

Romans • Leesgezelschappen • Bibliotheek
Schrijf- en Teekenbehoefden

FIRMA P. v. LOON

De Ruitersstraat 18 — LEIDEN — Telefoon 1061
— ZUIVERAARS —

Specialiteit in het verdelgen van Kakkerlakken, Torren, Krekels, Mieren, Ratten, Muizen en Wandgedierte. 5630

Paedologisch Instituut VALERIUSPLEIN 11 AMSTERDAM

INRICHTING VOOR OBSERVATIE VAN
MOEILIJKE EN ACHTERLIJKE JONGENS.

Geeft na 4—8 weken observatie paedologisch advies aan ouders of voogden omtrent geplaatste pupillen.
Directeur: Prof. Dr. J. WATERINK.
Medisch adviseur: Prof. Dr. L. v. D. HORST.
Verpleeggeld f 3.50 — f 4.50 per dag. 5108

uitzien, moet het oog gericht houden op de toekomst, handel en industrie moeten *paraat* zijn. En daarom is het goed, — zooals ook de „Deli Crt.” in haar zoeven genoemde editie heeft gedaan —, wederom een lans te breken voor het scheppen van een organisatie, — hetzij ingericht op den voet van een soort consulaire vertegenwoordiging, hetzij volgens de wijze als de commissie van Bijstand zich in 1928 dacht —, welke de zoo hoog noodige dagelijksche voorlichting aan het Nederlandsche bedrijfsleven verschaffen kan. Weliswaar hebben wij ons Koloniaal Instituut, dat er een Handelsafdeling op na houdt, welke verdienstelijk werk verricht, maar men moet in Indië zelf voorposten uitzetten. De bedreiging van den Nederlandschen handel is te groot dan dat handel en industrie zich geen bijzondere uitgaven zouden moeten getroosten om Indië als afzetgebied voor Nederlandsche waren niet geheel en al te verliezen.

De Tweede Kamer heeft dezer dagen de Indische Begroting onderzocht en in het Voorloopig Verslag treft men over de economische samenwerking tusschen Nederland en Indië enkele merkwaardige opmerkingen aan. Er wordt, bijvoorbeeld, op een spoedige beslissing aangedrongen in zake een contingentieering van textielgoederen in Nederlandsch-Indië omdat er in Twente een nootdoestand heerscht. Inderdaad, Twente verkeert in een beklagenswaardigen toestand momenteel, maar daarom behoeft Indië toch niet zonder meer het kind van de rekening te worden. De belangen van Twente dienen behartigd te worden, goed, maar óók de belangen van de miljoenenbevolking in onze overzeesche gewesten in Azië. Wanneer men redeneert: „Twente is in nood en nu moet Indië daar maar voor opdraaien”, dan verliest men elk belang eener economische samenwerking uit het oog en men verscherpt den toestand, maar verbetert dien niet.

Er klinkt echter ook nog een ander geluid in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Indische Begroting. Er zijn leden, die er op wijzen, dat de Nederlandsche industrieën goed zouden doen zich eens op de hoogte te stellen van de wenschen der bevolking in Indië. Dat is een beter geluid. Deze leden werken in de richting eener organisatie, welke wij hierboven hebben aangeduid. Bij de aanstaande behandeling van de Indische Begroting in de Tweede Kamer zal er aanleiding zijn op deze materie terug te komen.

Wij gelooven ook, dat er voor de Vereeniging „Nederlandsch Fabrikaat”, waarvan wij de verhoogde activiteit welke zij ten aanzien van Indië in den laatsten tijd heeft getoond, waardeeren, ook nog wel het een en ander te doen valt. Het verslag van de Commissie van Bijstand zal men nog niet vergeten zijn. Het wachten is echter op de daad, die, wellicht zonder winst voor het oog, de paraatheid voor de toekomst verzekert.

Herinneringen uit het Indië van een Oudgast.

XI.

Kleine excursies buiten de groote kooi. — Een invitatie van een postcommandant. — Ik ontmoet Atjehers met de klewang. — Een Atjehsch hoofd op bezoek. — Geen aristocraat. — Ons bestuur een zegen, ook voor Atjeh. — Een wedergroet per granaat. — Onkwetsbaar? — In een Atjehsche kampong. — De societeit. — Inspectie van een blokhuis. — Baliekluiwers. — Een eereschuld. — Een meesterlijke terugtocht. — Rails herstellen. — Bijloopers. — Snelvuur. — Een dronk, die herinneringen opwekte.

Nu de herinneringen uit mijn Atjeh-tijd nu ruim 40 jaar in bonte verscheidenheid naar voren dringen, gevoel ik het meer dan toen, hoe ik drie lange jaren opgesloten zat in een kooi van ijzeren tralies, zeker doordat ik destijds nog geen andere ondervinding van Indië had opgedaan.

Geheel juist is het beeld van de kooi toch ook niet, want Koeta-Radja grensde met zijn naaste omgeving gedeeltelijk aan zee, zoodat het eigenlijk maar een halve, of misschien $\frac{3}{4}$ kooi was. Dit neemt niet weg, dat we toch in een beperkte ruimte zaten opgesloten, want naar den zeekant was het vanzelf ook niet mogelijk verkenningstochten te ondernemen.

Toch heb ik een paar maal gelegenheid gehad even uit te vliegen én dus wat meer van die kleine wereld te zien, dan waarop ik als burger feitelijk recht had. Over deze excursies ga ik nu het een en ander vertellen, omdat zij er toe kunnen bijdragen den ongewilde een beeld te geven van het leven en de toestanden op Atjeh in die woelige jaren.

Buiten het ijzeren hekwerk lag terzijde van Oleh-leh een kleine benteng L(amti), de eenige van de geconcentreerde linie, mēen ik, die niet per tram te bereiken was. Daar fungeerde als postcommandant de te luitenant N., nu al vele jaren gepen-

REISBUREAU LISSONE N.V.
AMSTERDAM

Leidschestr^{at} 5 — Dam 10

BOEKT UW SCHEEPSPASSAGES NEDERLAND-INDIË
PER HOLLANDSCHE OF BUITENLANDSCHE LIJNEN

Programma's WINTERSPORT gratis op aanvraag

REISBUREAU LINDEMAN N.V.
DEN HAAG

Groenmarkt 22 en bijkantoren

3033

sioneerd hoofdofficier, niet rustende op zijn welverdiende lauweren, maar nog steeds vol ijver en werkkraft, speciaal om Indische belangen te behartigen.

Ik hoop, tusschen twee haakjes, dat hij in het volgende relaas geen indiscreties moge ontdekken en dat hij kleine onnauwkeurigheden *over* het hoofd zal zien, waar een „civiel” oud-gast, zijn herinnert *uit* het hoofd ten beste geeft.

Het toeval wilde, dat ik van een familielid van den heer N. het verzoek had gekregen om de groeten over te brengen, indien ik hem in Indië mocht ontmoeten. Dat is een opdracht, die je als aspirant-Indiër met genoegen zult vervullen, omdat er een soort van aanbeveling in ligt, terwijl zij ook aanleiding kan geven tot kennismaken met oud-gasten, die je allicht in een vreemd land met raad en daad kunnen bijstaan.

Toen ik dan ook na een verblijf van enkele dagen te Koeta-Radja vernam, dat de heer N. postcommandant van L. was, vroeg ik al spoedig belet om aan de opdracht te kunnen voldoen.

Ik kreeg direct een allervriendelijkste invitatie om den eerstvolgenden Zondag op L. te komen doorbrengen. Over de reis derwaarts werd ik meteen nauwkeurig ingelicht. Aan de poort te Oleh-leh zou tegen 10 uur 's morgens een *dos à dos* op mij wachten. Ik was op tijd present en vernam van den schildwacht, dat hij opdracht had mij te laten passeeren. Ik stapte in de sado, de poort ging open, en daar reed ik heen, naar mijn idee de wildernis in. Dat maakte mij niet weinig ongerust, zelfs bevreesd. Het werd er niet beter op, toen we, al rijdende, enkele Atjehers ontmoetten met de verwarlijke klewang, het typisch Atjehsche wapen, in de hand. Bij eenig nadenken had ik moeten begrijpen, dat er geen gevaar kon zijn, immers de postcommandant had alles voor mij geregeld. We kwamen dan ook na ongeveer 10 minuten rijden voor de benteng, waar de heer N. mij allerhartelijkst ontving. En nu is de verleiding groot om even de loftrampet te steken over mijn gastheer, niet alleen wat de ontvangst betreft — die was op z'n oud-Indisch, en dus grandioos, maar meer nog over den persoon zelf. Ik wil echter volstaan hier even op te merken, dat de heer N. — ik heb hem later meermalen ontmoet en ook in zijn werk hier te lande leeren waardeeren en hoogachten — niet mocht gerekend worden, tot het type Atjehsche officieren, die ik met den naam van troupiers heb aangeduid, om de eenvoudige reden, dat hij te veel opging in zijn verschillende functies om zijn kracht en energie voor iets anders beschikbaar te stellen, dan het vervullen van de hooge plichten, die op hem rustten. En ik mag dan tevens er op wijzen, dat het heelemaal niet mijn bedoeling is geweest alle officieren over één kam te scheren, toen ik in mijn vorige artikel er op wees, hoe het gevaarvolle leven, de eentonigheid en andere oorzaken velen er toe bracht elke gelegenheid aan te grijpen om de blommetjes buiten te zetten. En nu beschouwe men dat „buiten zetten van de blommetjes” ook weer niet, als een soort misprijzing. Het was toch voor velen een natuurlijke reactie; de gevolgen — het moet erkend — waren wel eens funest, doch ik heb ook verteld, dat ik velen van die kavaliers later terugzag met een gouden kraag en meer.

Zoo kan ik dan na deze noodige aanvulling terugkeeren naar de kleine benteng, waarin luitenant N. als een soort van vorst den scepter zwaaide. Over ons genoeglijk samenzijn weid ik hier niet uit, de lezer zal het zich kunnen voorstellen. Ik wil slechts vertellen van datgene, wat op mij onervaren „buikje” een onvergetelijken indruk maakte.

Gezellig zaten we onder het genot van een frischen dronk en een geurige sigaar in de pendoppo van de commandantswoning, een zeer bescheiden planken huisje, midden in de benteng, toen het bezoek van een Atjehsch hoofd uit de naaste kampong werd aangekondigd.

„Dat doet hij nu altijd”, merkte mijn gastheer ietwat op. „Als er bezoek bij mij is, komt hij zijn opwachting maken, d.w.z. eens even neuzen. Want nieuwsgierig is hij in hooge mate en daarbij verre van bescheiden. Daarom zal ik hem maar weer op rantsoen stellen.”

Met nam hij alle sigaren op twee na uit den koker, die op tafel stond, wat voor mij wel reden was om verbaasd-nieuwsgierig te worden.

„Als ik hem een vollen koker voorhoud”, lichtte de heer N. toe, „neemt hij ze allemaal, als bewijs,

dat hij ze best vindt. Let maar eens op, daar komt sinjeur”.

Buigend, onderdanig, trad een Atjeher binnen, die in het geheel niet den indruk maakte tot de aristocratie te behooren.

De heer N. op mij wijzende, stelde voor: „Mijnheer H., een sobat”.

Met listige oogjes keek de Atjeher mij aan en nam vervolgens met eenige waardigheid plaats.

„Een sigaar?” vroeg de gastheer hoffelijk.

Genoeglijk knikte de Toekoe en pikte de twee sigaren in. Hij stak ze direct in den zak.

De gastheer wisselde glimlachend blikken van verstandhouding met mij. Ik keek met stijgende verbazing toe en zweeg in alle talen. Van het korte gesprek begreep ik geen jota, doch ik kreeg wel den indruk, dat daar twee diplomaten tegenover elkaar zaten.

„Had ik geen gelijk?” vroeg de heer N., nadat het hoofd verdwenen was. „Bescheidenheid is nu juist zijn grootste deugd niet, in nieuwsgierigheid doet hij voor niemand onder.”

Later heb ik zelf kunnen ervaren, dat de Atjehers een zeer bijzonder volk vormen, een gevolg natuurlijk van de omstandigheden waaronder zij vele jaren, misschien eeuwen, geleefd hebben. Er schijnt steeds iets romantisch in dat volk geweest te zijn. Die romantiek was echter niet altijd van de edelste soort. Is niet de Atjehoorlog noodzakelijk geworden om een eind te maken aan de rooftochten op zee langs de kusten van N. Sumatra?

De Javanen van dien tijd — nu zijn ze wel een weinig anders geworden — waren zacht, onderdanig, bescheiden, hoffelijk in de hoogste mate; de Sumatranen van de Bovenlanden daarentegen vrijheidlievend, zelfstandig met het karakter van den zakenman, het volk van N. Sumatra, de Atjehers, brutaal, roofzuchtig, aanmatigend, ruw en... dapper.

Ik geloof niet, dat het voor den Europeaan een sympathiek volk was, al werden hun moed en vrijheidsliefde bewonderd. De Atjehers waren ook geen eerlijke tegenstanders. Maar alles weten en onpartijdig oordeelen doet ook hier veel vergeten en vergeven. Ik meen, dat het ons bestuur gelukt is Groot-Atjeh tot bloei en zijn volk op den goeden weg te brengen. Atjeh mag als een sprekend voorbeeld gesteld worden, hoe een verstandig koloniaal bestuur, ook al moet daaraan voorafgaan een geduchte strijd, een zegen voor land en volk kan worden. Intusschen was mijn eerste kennismaking met een Atjeher, en nog wel met een hoofd, verre van gunstig.

Er gebeurde dien dag nog meer ongewone dingen op den post, zoodat mijn gastheer beweerde, dat ik het bijzonder trof. Ik daarentegen was allerminst gesteld op avonturen en bracht verband tusschen het bezoek van den Toekoe en de schietpartij, die volgde en waarover ik nu ga vertellen.

Nauwelijks hadden we onder gezelligen kout de rijsttafel gebruikt, of de wacht kwam rapporteeren, dat de benting beschoten werd. Terwijl ik die boodschap met zeer gemengde gevoelens hoorde, riep mijn gastheer verrukt uit: „Kijk, kijk, dat treft u. In lang niet gebeurd. Zij brengen u bepaald een welkomsgroet. We zullen maar dadelijk een onderzoek instellen en hun een wedergroet toezenden.”

Hij bracht mij naar een der bastions, waar militairen vroolijk wuifden tegen de vijanden, die heel weg in struikgewas of alang-alang zaten te paffen. Heel even waagde ik mijn hoofd boven de pantserplaten — de soldaten hadden doller pret over mijn vrees — en ik zag door een kijker van die kleine, verraderlijke rookwolkjes, langzaam opstijgen. Reden genoeg voor mij om maar gauw achter een pantserplaat het lijf te bergen.

„Ze raken toch niet”, stelde de commandant gerust, „daarvoor schieten ze te slecht, en de afstand is te groot.” Toch zullen wij hen ditmaal, ten pleziere van U, eens tracteeren op een paar granaat-kartetsen, dat is altijd aardig om later te vertellen. Hij liet, terwijl hij zelf geheel ongedekt toekeek, een kanon laden en richten.

„Stop nu de ooren even dacht”, riep hij me toe. Een hevige knal, een vreemd-aandoend gedreun en daar vloog de granaat met een sierlijken boog door de lucht. In spanning volgde ik het projectiel en kon duidelijk waarnemen, hoe het uit elkaar spatte in de buurt van de paffende Atjehers. Stukken hout en brokken aarde schenen omhoog te vliegen. Nog zoo'n bommetje en het schieten van den vijand hield op.

Ik gaf mijn verbazing te kennen, dat de commandant zoo ongedekt op het bastion bleef staan, terwijl de Atjehers schoten.

„Hij gaat voor onkwetsbaar door, de Atjehers

PRIVÉ DANSLES

5174

DANSINSTITUUT H. J. TIMMER
ARCHIMEDESSTR. 64. Tel. 337007. DEN HAAG

Abonneert U op:

en

Adverteert in:

Het Katholieke Dagblad van den Haag en Omstreken

DE RESIDENTIEBODE

TORENSTRAAT 27 — DEN HAAG

Telefoon 116120

5394

Een boterham met

HENSING'S ROOMBOTER

is een ware lekkernij.

Beleeg ze nu nog met

5327

HENSING'S KAAS

of

FIJNE VLEESCHWAREN

en U hebt het toppunt van smakelijkheid.

M. HENSING, Van Hoytemastraat 113. Telefoon 775284.

Dit handelsmerk

Gratis door Nederland

Reizen onze 5 ponds Pakketten Prima Gemeleerde

Indische Thee

Want zij worden franco toegezonden

Prijzen per pond: f 1.20 tot f 1.80

Vraagt monsters bij: 5280

Producten Detailhandel „Harav“

VOORBURG

garandeert kwaliteit Broekslootkade 3 — Telef. 771772

gelooven het vast, wij niet minder" vertelde de naast mij staande sergeant fluisterend.

Ik was intusschen blij, dat alle gevaar weer geweken was en dacht daarbij aan z.g.n. verdwaalde kogels; ik verheugde mij echter ook, dat ik deze kleine episode uit den Atjehoerlog had meegemaakt, zij het dan ook als een ietwat angstige „buikje". Ik hoop, dat oud-militairen, dit lezende, niet al te smadelijk zullen lachen, maar bedenken, dat ik zoou kersversch uit Holland was aangevoerd in de mischien liefelijke, maar voor mij gevaarlijke Atjehdrevan.

Het bleek, dat mijn gastheer nog andere plannen met mij had. Hij vond het voor mij interessant om direct na de schietpartij een contra-bezoek aan het Atjehsche hoofd te brengen en dus wandelen wij naar de nabijgelegen kampong, die geheel in het groen verscholen was. Ik kende toen echter nog niets van de Indische flora en kon dus geen bamboestoeel van een boom onderscheiden.

Spoedig bereikten wij de eerste kamponghuizen in mijn oog gore hutten, ook de armelijke woning van den „Toekoe", die ons minzaam welkom heette.

Het geheele dorp maakte op mij een triesten, armoedigen, daarbij beangstigenden indruk, doch ik zie geen kans er nu, na ruim 40 jaar een beschrijving van te geven.

Vrouwen zag ik er in het geheel niet. Ik vermoed, dat de adat toen nog eischte, dat zij verborgen bleven voor het speurend oog van „onreine" blanke menschen.

Het meest werd mijn aandacht getrokken door een houten gebouw op palen, één groot vertrek, aan de voorzijde geheel open. De heer N. vertelde mij, dat het een soort van algemeene vergaderplaats was, waar vooral de jongere mannen samen kwamen — werken lieten zij veelal aan de vrouwen over — om de vragen van den dag te bespreken, benevens vele andere belangrijke zaken. Er zaten verscheidene Atjehers bijeen, die ons nauwkeurig opnamen en, ofschoon vrienden, van de compenie, mij alles behalve sympathiek waren door hun brutale bandieten-gezichten.

Zoals dat in de diplomatie (?) gewoonte is, duurde het beleefdheidsbezoek maar kort.

In de benteng teruggekeerd dronken we een kopje thee en daarna wachtte den commandant een andere plicht, die ik moest „helpen vervullen". We gaan het blokhuus inspecteren, lichtte de heer N. in

„U moet die excursie nog meemaken. Maar steek voorzichtigheidshalve dezen revolver bij u. U kunt er toch mee omgaan?"

Ja, dat had ik zoo'n beetje geleerd met het salonwapen, dat ik uit Holland meegebracht had, d.w.z. ik had eenige keeren afgetrokken, den ongeladen revolver natuurlijk.

Die modelrevolver bracht mij wel een beetje van de wijs. Waarom was die nu wel noodig en bij ons bezoek aan de kampong niet? Of wilde de commandant de zaak met opzet heel belangrijk maken?

Het eind van mijn overwegingen was, dat er ditmaal toch werkelijk gevaar moest zijn. De weg, dien wij volgden, was een dijkje, dat midden door een moeras liep — ik geloof nu, dat het een sawah was. — We kwamen bij een open doorlaat, waarover een houten bruggetje met leuning lag. Een paar Atjehers, onzure typen, stonden er te baliekluiven. Zij lieten ons met een onverschilligen groot passeeren. Spoedig bereikten wij het blokhuus, dat als een vooruitgeschoven post daar een a an boven de sawahs uitstak. Langs een ladder klonnen wij er in. De bezetting bestond uit een sergeant met enkele manschappen. Allen schenen verheugd over het bezoek. Een paar hartelijke woorden tot de bezetting, een vluchtige inspectie en wij keerden terug naar de veilige benteng, zonder gebruik gemaakt te hebben van onze revolvers.

Hoe heb ik later, toen ik alle gebeurtenissen van dien Zondag nog eens overdacht, de manschappen beklagd, die geregeld zoo'n eenzaam blokhuus moesten bezet houden. Met groote waardeering voor onze kranige koloniale den ik nu nog aan dien ouden tijd, voor hen een tijd van gevaar en groote misère.

De beste jaren van hun leven brachten zij door in de rimboe, op afgelegen posten, of op het oorlogsterrem, en toch meestal in vroolijke stemming, bij met een sigaar, een fleschje bier, of een flinken borrel. Ligt het niet voor de hand, dat wij ook wel eens probeerden de blommetjes buiten te zetten, dat velen zelfs al te graag troost zochten bij de jeneverflesch? Nog rusten vele van die dapperen in Holland op hun lauweren, helaas, zonder centen, want de pensioenen zijn en blijven laag, veel te laag voor hetgeen zij gepresteerd hebben. Maar wie denkt nu nog aan die oudjes, eens de kracht van het Indische leger? Ook aan hen heeft Nederland nog altijd een eerschuld.

Tegen vijf uur in den namiddag verliet ik de benteng. De commandant, met de blanke sabel als een soort wandelstok in de hand, bracht mij tot de poort van O'eh-leh. Ik nam een dankbaar afscheid van mijn gastheer, de poort sloot zich achter mij, en ik was weer in de veilige kooi, met zeer gemengde gevoelens over alles, wat ik dien dag had meegemaakt. Ik dacht in de eerste plaats aan luitenant N., mijn vriendelijken gastheer, die door de wildernis geheel alleen moest terugkeeren naar zijn post. Kennen zulke militairen geen vrees?

Voor hem scheen het een genoegelijke avondwandeling. Voor hem bestond er geen gevaar. En dan, hij was immers onkwetsbaar....

Maanden later werd luitenant N. op patrouille zijnde, verraderlijk overvallen en zwaar gewond. Verscheidene van zijn mannen werden buiten gevecht gesteld bij den eersten aanval, de anderen, aangevoerd door hun gewonden commandant, vochten als leuwen. Na een bovenmenselijke krachtsinspanning gelukte het de dooden en gewonden in veiligheid te brengen door een meesterlijken terugtocht, een van de roemrijkste wapentuten uit den Atjeh-oorlog.

De tweede maal, dat ik voor enkele uren de groote kooi ontglipte, bracht mij heel wat dichter bij den vijand. Tusschen twee voornamete posten van de geconcentreerde linie hadden de Atjehers voor de zooveelste maal over een paar honderd meter de laschplaten van de rails afgeschroefd. Er werd beweerd, dat wij er blanke wapens van smeeden, doch hun eigenlijke bedoeling was de communicatie te verbreken en ongelukken te bewerken.

Ze deden dat altijd in een zeer donkeren nacht, want uit twee posten kon de lijn met de kanonnen bestreken worden, doch men beschikte, helaas, nog niet over krachtige lichtwerpers.

Ik was toevallig op het station, toen de opzichter van weg en werken, de heer W., zich gereed maakte met enkele werklieden de aangerichte vermeting te gaan herstellen.

„U kunt mee" voegde hij me lachend toe, „een interessant tochtje".

„Graag!" was mijn antwoord.

Het verraste den heer W. en hij keek den stationschef, die er bij stond, vrugend aan.

„Zou u het wel doen?" vroeg deze.

„Waarom niet?" antwoordde ik, „voor mij is het gevaar toch niet grooter dan voor hem."

„Er is voor u in het geheel geen gevaar", stelde de opzichter gerust, „mits u achter de pantserplaten van den wagen verscholen blijft."

„Dan ga ik mee, als het mag ten minste."

„Daar mag zooveel niet, dat we toch doen."

„Dus?..."

„Stap maar in, of lever klim maar in dezen wagen, een klein fort."

Het was een gewone goederenwagen, van boven open, doch de zijwanden ter hoogte van een meter bestonden uit stalen platen, waar geen kogel door kon.

Ik ging voorzichtigheidshalve maar dadelijk op een hoop laschplaten zitten, zoodat zelfs mijn hoofd beschut was tegen verdwaalde kogels, echter niet tegen de zon, die geweldig brandde.

Ook de opzichter kroop met zijn staf in den wagen. Een mandje proviand stond er al. Spoedig zette de locomotief zuchtend aan. Wij kortten den tijd met een gezellig praatje waarvoor de heer W. een onvermoeide verteller, die al heel wat meegemaakt had, graag te vinden was. Hij verbleef al vele jaren op Atjeh, vastgeroest als t ware bij de tram. Hij had haast alle officieren zien komen, sommigen al voor de tweede maal, voelde zich één met Atjeh en verrichtte dag in dag uit in blijmoedige stemming zijn gevaarlijk, dikwijls ontmoedigend werk. Het was in zijn soort een Atjeh-type.

Er zijn in de oorlogsjaren in Atjeh ook ambtenaren en beampten geweest, die hun post niet verheten, voordat ziekte of ouderdom hen daartoe dwong. Zij hebben er het Gouvernement gediend op een wijze, die boven alle lof verheven is. Of hun groote verdiensten ook voldoende erkend zijn? Ik zou die vraag niet gaarne met een volmondig „ja" willen beantwoorden. Men lette eenvoudig niet op hen, het waren bijloopers, maar bijloopers, die enorm veel presteerden en altijd even bescheiden bleven.

Van dit soort was de opzichter W. wel een der meest verdienstelijken. Hij heeft zijn beste krachten aan Atjeh gegeven, hij heeft er gewerkt tot hij geheel uitgeput het bijtje er bij neer moest leggen.

Maar keeren wij nu terug naar ons karwetje. Toen we de plaats naderden, waar de laschplaten waren afgeschroefd, begon de locomotief heel langzaam te rijden. Aan de achterzijde van onzen wagen werden pantserplaten uitgezet om de werklieden tegen de vijandelijke kogels te beschermen. Ik hoorde ze duidelijk door de lucht gieren, een enkele zelfs aanslaan tegen de ijzeren platen, want de Atjehers waren direct met een snelvuur begonnen, toen de locomotief stilstond. Ik waagde het heel even over den meta'en wand te gluren en zag boven de dichte alaaug-alang verraderlijke rookwolkjes hangen, zoodat ik het maar verstandig vond mij terug te trekken, als een slak in haar huisje.

Intusschen waren de geoeifende arbeiders al druk aan het lasschen en telkens, als op een punt de verbinding der rails hersteld was, reed de locomotief een eindje verder, waar met nieuwen moed begonnen werd.

De Atjehers bleven lustig op ons paffen, echter telkens van een andere plaats, uit vrees voor de kanonnen van de naastbij gelegen bentengs. Want voor onze granaten schenen zij respect te hebben.

Dat duurde zoo minstens vier uren voort en toen was de lijn weer geheel hersteld. „Voor hoe lang?" zuchtte de opzichter.

Het volgende oogenblik was hij alweer de opgewektheid zelf. De wapperende driekleur van de naaste benteng lachte hem toe. Daar wachtten de joviale sobats en dus werd order gegeven er heen te rijden. Met gejuich werden wij door de officieren binnengehaald. Zij waren vol e'gards voor den kramigen opzichter, die voor de zooveelste maal de communicatie met de hoofdplaats hersteld had.

De arbeiders, die vier uren gezwoegd hadde, werden goed onthaald. Wij versmachten van den dorst, doch daarvoor hadden de gulle gastheeren een uitnemende remedie: Terwijl ik de koele drank: spuitwater met Rijnwijn, bij kleine teugjes dronk, dacht ik aan het Faschingerwater, waarover Hildebrand spreekt in zijn bekend opstel „Hoe warm het was en hoe ver". Associatie van gedachten, die mij even van den eenzamen post terugvoerden naar de schoolbanken, nog zoo kort geleden verlaten. Tegen vier uur verlieten wij de benteng, die voor ons als een oase in de woestijn was geweest. Want de koperen ploert had zoo hevig gebrand tijdens ons verblijf in het stalen fort zonder dak, dat ik meermalen aan de verzengende warmte der woestijn moest denken. In een matig vaartje reed de locomotief ons terug naar Koeta-Radja.

Den volgenden morgen waren op een andere plaats de rails opgebroken, doch ik voelde geen lust mee te gaan om toezicht uit te oefenen op het herstelingswerk uit te oefenen. De opzichter trok er echter weer even opgewekt en vol plichtsbetrachting op uit.

Hulde aan zulke stille werkers, die zeker ook hun deel hebben gehad aan de pacificatie van Atjeh.

De tijd, waarover ik in de voorgaande regels vertelde, ligt ver achter ons, en wie thans in de gelegenheid komt het land der Atjehers te bezoeken, zal zich moeilijk kunnen voorstellen, dat de rustige, nijvere bevolking, die zelfs haar kinderen toevertrouwt aan door ons gestichte scholen, en den Westerling vrij in de oogen blickt, veertig jaar geleden zóó vijandig gestemd was, dat wij ons slechts veilig voelden in een kooi van ijzeren tralies, omgeven door een gordel van sterke forten.

t Kan verkeeren!

(Wordt vervolgd)

D. VAN DER LAAN 'S-GRAVENHAGE

LOOD- EN ZINKWERKEN SANITAIRE INSTALLATIES ZEESTRaat 94

5128

— TELEFOON 180557 —

denkt, daarvoor gediend? Aannemelijk wordt geacht, dat zij voor mortier voor graan of voor offerplaats, hetzij voor vloerbare dan wel voor andere offers gediend hebben. De *troggen* worden steeds in de nabijheid der beelden gevonden en komen, als er tenminste versiering aan is, in stijl met deze overeen. Mogelijkerwijze hebben zij gediend als offergelegenheid of bewaarplaats van beenderen, nadat een eerste verbranding van den doode plaats gevonden had in de straks te behandelen steen-kist. In het volgende hoofdstuk komen de *rechtstaande steenen* (*menhirs*) aan de orde; zij zijn door menschenhanden opgesteld en komen zoowel in Bretagne als in Engeland voor. Men beweert, dat die *menhirs* uitgelegd moeten worden als teekens van een phallus-cultus, die in onzen Archipel als een prae-hindu-cultus moet worden beschouwd, die in Zuid-Sumatra betrekking had op een dooden-cultus, gelijk de schrijver tracht aan te toonen, mogelijkerwijze samen gaande met een phallus-godsdiens. In het volgende hoofdstuk komen de *tetralieten* of groepsgewijze geplaatste steenen en de steenrijen aan bod; deze steenen groepen dienen, hetzij als graven, hetzij als pijlers voor een of ander gebouw. De steenrijen, die bij Carnac in Bretagne, waar een kilometerslange weg er van bestaat en bij Ashdown in Engeland, waar er wel 800 gerijd staan te vinden, zijn hier in veel kleiner getal terug gevonden.

Volgens den door van der Hoop aangehaalden Obermaier zouden dat heilige straten geweest zijn, gevormd door vooroudere zuil, waardoor de geloovigen in feestelijken optocht trokken. Onze schrijver gaat er niet dieper op in, al haalt hij vergelijkings-objekten uit Nederlandsch-Indië aan; zoo deelt hij mee van vondsten op Celebes, Nias en de kleine Soenda-eilanden. Waar de op Zuid-Sumatra door van der Hoop gevonden straat van Talang Padang althans niet den indruk gewekt heeft een huis te hebben gedragen, is de mogelijkheid aanwezig, dat deze een gewijde beteekenis had.

De *dolmens* worden in hoofdstuk X behandeld; tot op heden zijn die horizontaal liggende blokken steen op verschillende kleinere steenen staande over een grooter oppervlak in Zuid-Sumatra gevonden dan de beelden. Dat deze hier als graven zouden gediend hebben, daarvoor is geen enkele aanwijzing gevonden, daartoe leende de constructie zich trouwens niet; daarna laat de auteur parallel volgen, te vinden in het overige deel van den Archipel en omliggende gebieden.

De z.g.n. *steen-kisten*, die als grafplaats gediend hebben, volgen in het volgend hoofdstuk; zij waren de meest dankbare vondsten in de Pasemah; zij behooren tot de reeds beschreven steencultuur, die ook in Europa gevonden wordt; zij dateeren van het einde van het steenen tijdperk en het begin van het bronzen. Twee steenkisten werden onderzocht, in de een werd een groot aantal kralen naast bronzen voorwerpen en een gouden spijkertje gevonden. Volgens den door van der Hoop aangehaalden Dr. Van der Tuyn zouden deze kralen afkomstig zijn van een vrij dichte kustbevolking ter plaatse 1400 jaar geleden; maar de schrijver acht 't waarschijnlijker, dat de rivieren langzamerhand de oude begraafplaatsen van dezelfde periode als door hem gevonden in Tegoerwangi, vernield hebben, waardoor die kralen in die oude strandformaties terechtgekomen zijn. De vraag rees zijn die kralen afkomstig uit Zuid-Indië dan zou dus mogelijkheid van handelsbetrekkingen verondersteld kunnen worden, of zijn zij ter plaatse vervaardigd. Nu uitgemaakt is, dat in de Philipijnen een plaatselijke kralen industrie aanwezig was, gelijk in de addenda te vinden is, kan men zich de vraag stellen of in Zuid-Sumatra dan ook niet die kralen vervaardigd zijn, dan wel of er tusschen de Philipijnen en Sumatra handelswegen aanwezig waren. Deze vragen oplossen, is een der vele dingen die nog gedaan moeten worden. Van der Hoop wil een chemische analyse van kralen van verschillende herkomst om zodoende te kunnen nagaan of er verband bestaat en dus de beantwoording der vragen daarvan laten ahangen, althans zoo begrijp ik zijn bedoeling; intusschen is een chemische analyse opgesteld door Prof. Dr. Schmutzer van de door van der Hoop gevonden kralen opgenomen in het werk.

De z.g.n. *terrasgraven* worden in hoofdstuk XII besproken: een terras van een halven meter hoogte, waarvan de opstaande randen door riviersteenen worden gevormd en welker grootte blijkbaar afhangt van het aantal dooden waarvoor het graf bestemd was. Behooren nu deze graven tot de megalieten-tijd? Het waarschijnlijk wordt door van der Hoop nader uiteengezet.

Als slot volgt nu de studie van de *steen met putten*, die, niet, zooals men den schrijver in loco trachtte wijs te maken, door kinderen dusdanig behandeld waren,

dat die putten erin ontstonden. De auteur beschouwt ze als overblijfselen van de oudmegalithische cultuur; zoowel op Java als op Sumatra worden die in streken rijk aan megalieten gevonden. Volgens Dechelette zijn die soort steenen van religieus of symbolisch karakter; de vraag, of de uithollingen langs kunstmatigen weg dan wel door erosie zijn gevormd, heeft de schrijver tot een bespreking gemaakt. Ten slotte was voor van der Hoop deze vraag geen vraag meer, nu hij constateerde, dat dezelfde uithollingen gevonden worden in het verwerde vlak van de deksteen van dolmens bij Poelau panggoeng, waar die van lateren datum zijn dan de steen zelf, moet wel worden aangenomen, dat deze uithollingen ontstaan na de verdwijning der harde deelen van de steenen. Als slot volgen nu de oudheden, die ontsnapt zijn voorhands aan de mogelijkheid van classificatie.

De oriëntatie van de megalieten volgt in een kort hoofdstuk en naar aanleiding van wat verschillende schrijvers reeds eerder opgemerkt hebben, dat de megalieten in verband staan met zoonanbidding is de oudvliëgenier van oordeel, al zou ook het direct verband ten slotte met de zon onhoudbaar worden gemaakt, het toch zeer goed mogelijk is, dat zij dienden om de richting van zonsopgang aan te geven om bijv. het begin van den zaaitijd te bepalen. Met behulp van een smalkalden compass kreeg de schrijver tot uitkomst na verschillende metingen gedaan te hebben, dat voor zoover Zuid-Sumatra betreft de megalithische oudheden voor de richting Oost-West een zekere voorkeur hebben; nu weten wij wel, dat een Oost-West oriëntatie van graven geen bewijs voor een zon-cultus geeft omdat het Westen gedacht werd te zijn de ingang van het land der zielen.

Wie bouwden nu de megalieten op Zuid-Sumatra is de hoofdvraag, die de stof van hoofdstuk XV beheerscht; allereerst is de vraag, moet men spreken van een ras van megalieten-bouwers of een volk; naar des schrijvers oordeel van het laatste. Er is een complicatie in de Pasemahlanden want er schijnt een vermenging van culturen plaats gehad te hebben, n.l. van brons en megalieten, vandaar dat men erg voorzichtig moet zijn met het trekken van conclusies met betrekking tot den oorsprong van zijn oer-bevolking. Dat de megalieten-bouwers de voorvaderen van de tegenwoordige bewoners ter plaatse zouden zijn, is onwaarschijnlijk voor sommige districten van Zuid-Sumatra, voor de overige deelen onzeker. Alles moet nog gedaan worden alvorens men wijzer geworden is ten dien opzichte.

Na nog even gereleveerd te hebben, dat uit de gevonden afbeelding van den keteltrom op een der beelden het tijdvak van het ontstaan van de megalithische oudheden is af te leiden, alsmede vaststaat, dat van een prae-hindu-cultuur sprake is, gaat de schrijver nu over tot de behandeling van enkele theorieën met betrekking tot de verspreiding van de megalieten in Indonesië.

Dat de door de z.g.n. Manchester school — niet te verwarren met de school van gelijken naam op economisch terrein — waartoe Perry behoort o.m., die in 1917 liet verschijnen: *the megalithic culture of Indonesia*, dat even goed, naar mijn meening, niet geschreven had kunnen worden, daar het voornaamste en overgrote deel van Nederlandsch Indië o.m. daarin ontbrak, zooals Java en Sumatra, Bali en Lombok, Bandar en Serang laeet, Ternate en Tidore, het Zuidwestelijk deel van den Archipel, de moslimsche kustbevolking van Celebes, de kustbevolking van Borneo alsmede het Malakaschiereiland en nog enkele deelen van Assam en Burma. Toen was Perry nog niet op de hoogte van zelfs niet van Tombrinks geschrift, terwijl hij in zijn boek van 1923: „*the Children of the Sun*” tot het besef gekomen is, dat er toch wel op Sumatra en Java wat te vinden is. De opmerking van van der Hoop, dat deze schrijver al zeer oppervlakkig in zijn werk gehandeld heeft en blijkbaar niet eens de moeite genomen heeft om de literatuur op dit gebied wat onze Oost althans betreft, eens te bestudeeren, is dan volkomen op zijn plaats. Perry, die dit werk van van der Hoop nu al in zijn bezit heeft, moet maar niet te raar opkijken. Dat Perry met zijn theorie over die megalieten-bouwers weinig steun krijgt, heeft niet te verbazen na het voorgaande; zijn bewering is namelijk, dat een stroom van die bouwers over een klein deel dan van onzen Archipel los is gekomen (over het andere kan hij niet oordeelen of vermoedt hij dat maar?). Deze menschen zochten goud en andere kostbaarheden en brachten met zich mee: steenbewerking, de methode van irrigatie van grond terrasgewijze, rijst-cultuur *); de waardigheid van hoofd bij hen was soms erfelijk, zij vormden hier een overheersersklas, elders een categorie van krijgslieden van de hoogste kaste; zij geloofden in een geesten-geloof en stichtten een priesterstand, die door aanwijzing of erfelijkheid verkregen werd, zij brachten zoonanbidding met zich; phallische symbolen; bloedschennige huwelijken hadden waarschijnlijk plaats en hadden ten slotte weinig blijvende invloed op de inheemsche bevolking aan wie zij praktisch achterlieten irrigatie, goud-bewerking, steenbewerking, en het maken van megalieten-monumenten in die plaatsen waar een overheersende kaste achterbleef.

Nu is inderdaad wat hier is opgesomd ten deele terug te vinden in Zuid-Sumatra bijv., maar dat geeft nog geen aanleiding om die theorie van Perry, die heel weinig bijval heeft gevonden, te aanvaarden; van der Hoop is dan ook uitermate gereserveerd, waarin hij groot gelijk heeft.

Nu nog de vraag welk volk waren die megalieten-bouwers? Zouden dat negroïde volken geweest zijn of zooals zijn promotor in zijn systematisch en beschrijvend „leerboek der Volkenkunde” dacht Caucasiërs? Onder vermelding dat Dr. van Stein Callenfels, de man was, die het cultureeltijdperk voor de komst der Hindius in onzen Archipel onder de loupe is begonnen te nemen en dat men nog aan het begin staat van ontginning van een terrein, dat voor den oudheidkundigen dienst van Nederlandsch-Indië van groot belang zal blijken te zijn, eindigen de slotheschouwingen.

Van der Hoop's werk is indrukwekkend, de onderwerpelijke stof is met de noodige voorzichtigheid behandeld, geen voorbarige theorieën noch conclusies, geen onbewezen zaken worden aangenomen, overal staan vraagteekens. Het mag hier wel opgemerkt worden, dat van der Hoop natuurlijk ook archaeologie moest bestudeeren, ook hoe hij moest omgaan met voorbereidend werk voor opgravingen en welke omzichtigheid hij moest betrachten bij de opgravingen zelf, wilde hij geen onherstelbare schade aanrichten. Ik vermoed, dat Dr. v. Stein—Callenfels hem wel wegwijs gemaakt zal hebben.

Het prestige van dit werk is, dat het gemakkelijk leest, begrijpelijk uitlegt en het niet oer dik is, de tekst is slechts 168 bladzijden, terwijl de talrijke illustraties achterin een groote hulp zijn voor den lezer om het neergeschrevene nader tot hem te brengen.

Het werk moet treffen door den ernst die er uitspreekt, door 't karakter dat er aan gegeven is, door de liefde die er voor dezen arbeid bij den auteur bestaat en die op allerlei wijzen er doorheen straalt. Ongetwijfeld zal dit de heeren van de Manchester school wel tot eenige bezinning brengen en dit nog meer, nu bekend is dat van der Hoop het niet hierbij laat, doch thans geheel Sumatra gaat onderzoeken; een reusachtig werk, waarbij de Oudheidkundige dienst ongetwijfeld groote diensten kan en zal willen bewijzen, temeer daar het een deel van zijn arbeidsveld vormt. Ik hoop, dat de auteur zich steeds nu gewapend heeft tegen mogelijke teleurstelling, als hem bij 't nader bewerken van 't arbeidsveld, blijken zou, dat hij 'n verkeerd weg bewandeld heeft, theorieën in 't tegendeel verkeerd en in de lucht hangende blijken te zijn. Wellicht, dat hij op geheel andere basis zal moeten beginnen.

Wie eens wat wil weten van de prae-historie van een deel van Nederlandsch-Indië grijpe naar dit boek en hij zal bij allen gerezen twijfel dankbaar moeten gedenken, dat een Nederlander die eens met zijn vliegmaschine over deze landen streek, thans weer pioniersdiensten ging verrichten op den beganen grond met betrekking tot de uitvorsching van den omvang en de beteekenis van de megalithische cultuur in Zuid-Sumatra.

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

* In Krom's Hindoe-Jav. Gesch. wordt over deze min of meer hypothetische stelling gesproken.

Van Week tot Week.

Van Vrijdag 6 tot Donderdag 12 Januari.

De Volksraad heeft zich de behandeling v. d. wegverkeersordonnantie voorbehouden en besloten het vertrouwelijke karakter van de verslagen van de Bezuinigingscom. v. d. Volksraad en het Coll. v. Ged. op te heffen.

De Volksraad heeft het voorstel behandeld, ingediend door den hr. Yo Heng Kam, tot vaststelling van de regeling van den tabaksaccijns bij algemeenen maatregel van bestuur en nam het met 36 tegen 15 stemmen aan, zoodat thans de beslissing der Kroon vereischt is geworden.

Het Volksraadslid Wiranata-Koesoema heeft een initiatiefvoorstel ingediend, dat beoogt de Wilde scholen-ordonnantie een jaar op te schorten en intusschen een commissie te benoemen voor het ontwerpen van een nieuwe regeling.

Bij G. B. is bepaald, dat in verband met den crisistoeestand in de suikerindustrie tot een nader te bepalen tijdstip de aanvragen tot verkrijging van een vergunning, als bedoeld in de fabrieken-ord., buiten behandeling kunnen worden gelaten, voor zoover die aanvragen de strekking hebben om de totale productie te verhoogen. Deze aanvragen worden niet bekend gemaakt en zonder voorafgaand onderzoek doorgegeven aan den directeur van B. B., die beslist of de aanvraag zal worden afgewezen dan wel of zij alsnog in behandeling zal worden genomen.

Bij G. B. is bepaald, dat aan personen, in Nederland in opleiding voor den Indischen dienst voor een bij toekenning te bepalen termijn, na beëindiging van studie tot uiterlijk den dag van inscheping, wachgeld kan worden toegekend, tot ten hoogste het bedrag van de genoten studietoelagen, of, indien die maatstaf ontbreekt, ten hoogste f 900 per jaar. Zoodanig wachgeld wordt, voor zoover de betrokkenen niet uit anderen hoofde in het genot van landsinkomsten zijn, in ieder geval toegekend aan hen, wier vertrek, in afwachting

van een gelegenheid tot plaatsing, moet worden uitgesteld.

Bij G. B. is de Harau-Kloof ter Sumatra's Westkust aangewezen als natuurmonument.

Verschenen is het verslag der commissie voor een verkeersdep. waarin voorgesteld wordt de instelling van een dep. van verkeer en waterstaat, en een van land- en mijnbouw, nijverheid en handel, met een contactcommissie voor oeconomische vraagstukken. De leden Staargaard, Everts en De Jongh hebben twee afzonderlijke minderheidsnota's ingediend.

De voorz. van de Com. v. Georg. Overleg, de heer jhr. mr. H. J. van Vierssen Trip, keert op 26 dezer naar Nederland terug. Hij zal worden opgevolgd door een ander lid van de rechterlijke macht.

Het advies v. d. Com. v. Georg. Overleg is thans gepubliceerd. Betoogd wordt dat door de verhooging van het kortingspercentage van vijf op zeven procent de com. zeer onaangenaam is getroffen. Zij wil daarop terugkomen. In het advies wordt gewezen op de ernstige ontstemming. De com. is er van overtuigd dat zelfs de huidige financiële moeilijkheden in geen geval mogen leiden tot een zoodanige opvoering van de korting dat voor groote groepen van ambtenaren-kostwinners niet anders dan van een noodtoestand moet worden gesproken, welke tengevolge moet hebben dat de betrokkenen bezield worden met wrok tegen de regering. In het advies wordt een nieuwe kinderbijlagenregeling in overweging gegeven. De actie, door verschillende bonden van personeel in overheidsdienst tegen de Regeering gevoerd en onderhouden, schijnt mij, behalve principieel ontoelaatbaar, bovendien volkomen onverenigbaar met het instituut van Georg. Overleg. Verder wil het ons voorkomen dat de door de Reg. noodig geoordeelde disciplinaire als andere maatregelen tegen de agitatoren, buiten de beoordelingsbevoegdheid liggen van Volksraad of Parlement of hunne leden. Vragen stellen en interpellaties maken bovendien den, voor het algemeen belang hoogst ongewenschten indruk van sympathieering met en sanctionering der zelfs tot sabotage aansporende actie.

De afd. Magelang van de onderofficiersvereniging Ons Aller Belang publiceerde in de Loc. een verklaring inzake het ongewenschte van een koppeling van de actie van O.A.B. ten behoeve van gelijkstelling met gelijkwaardige landsdienaren aan de protesten van het N.I.O.G., zelfs aan opruiming door de P.N.I. te Soerabaja.

De verklaring kwalificeert de telegrammen terzake van de S.D.A.P. en I.S.D.P., alsmede de interpellatie-De Dreu als een ongevaagd en ongewenscht opwerpen tot kampioen van de rechtmatige verlangens van O.A.B.

De G. G. heeft op de audiëntie, verleend aan het hoofdbestuur van Ons Aller Belang, meegedeeld, dat onmiddellijk na het besluit tot salariskorting per 1 Januari j.l. aan het legerbestuur verzocht was een middel te vinden om den scherpen maatregel voor de laagstbezoldigde onderofficieren wat te verzachten.

Twintig landbouwers zijn een proces begonnen tegen de suikerfabriek Semboro van de H. V. A. voor schadevergoeding inzake grondhuur, hoewel zij tevoren hadden ingestemd met de teruggave van grond voor een jaar.

De direct betrokken volksgroepen blijken er dus anders over te denken dan die politieke partijen die deze grondhuren te uit-en-ter-na voorstellen als „kapitalistische uitbuiting“ der „arme bevolking.“

Uit de verslagen van de Bezuinigingscommissie over het Coll. van Ged. en den Volksraad blijkt de meerderheid principieel voor handhaving van het instituut der Gedelegeerden, evenals voor het nagaan van de mogelijkheid van overdracht van meerdere bevoegdheden, terwijl een aantal van 20 leden en een zittingsperiode van vier jaar wenschelijk wordt geacht. Ten aanzien van den Volksraad stelt de Com. voor een verdere bezuïning van f 106.300 voor 1933 en van f 161.050 voor 1935 en 1936. In totaal zal bij verwezenlijking harer suggesties f 287.600 worden bespaard. De voorstellen betreffen vooral de werkwijze van den Volksraad door beperking van het aantal vergaderingen, de spreektijden, enz. Ten aanzien van de positie der leden worden verschillende suggesties gedaan.

De Deli Plantersvereniging heeft een geschrift nopens de Javanen-kolonies en arbeidersvestigingen gepubliceerd, waarin gezegd wordt dat de steun van de overheid aan de V.E.D.A. belangrijker is dan de steun voor kolonisatie. De randkolonisatie „als crisismaatregel zeer weinig geëigend“ wordt gekarakteriseerd. Bepleit wordt vrijheid voor de planters om de kolonisatie volgens eigen inzichten te behandelen, terwijl afstand van grond van thans gesloten ondernemingen ten behoeve der kolonisatie wordt afgewezen.

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOI”
1ste SWEELINCKSTRAAT 22-24 - DEN HAAG
6 jaar L.O. met Fransch en Handenarbeid. Opleiding voor H. B. S. enz.
4 jaar U. L. O. Opleiding Diploma A. en B.
De Directrice: Y. O. M. BRANDENBURG,
Leerares Paedagogiek M. O. A. en B.

5546

In 1932 hebben 1300 belastingplichtige Europeanen de Oostkust van Sumatra verlaten, hetgeen een derde deel vormt van de Europeesche belastingbetalers.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Zestiende Ethnologendag van het Koloniaal Instituut.

Telken jare wordt in de Volkenkundige Afdeling van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, een „Ethnologendag“ gehouden, d.w.z.: dat dan met genoodigden en directie van deze instelling, een samenkomst plaats heeft, waarop door verschillende deskundigen belangrijke onderwerpen van den dag, op ethnologisch gebied, worden voorgedragen, gevolgd door een gedachtenwisseling, ingeleid door een ander deskundige op hetzelfde gebied.

Op Zaterdag 7 dezer, had dit voor de zestiende keer plaats onder een talrijk gehoor, daar de vier te behandelen onderwerpen, veler belangstelling trokken.

Te 10 uur 'smorgens begon Dr. A. N. J. Th. à Th. van der Hoop, zijn zeer onderhoudende voordracht over: *Vóór-Hindoesche Oudheden in Zuid-Sumatra*, aan de hand van zijn onlangs daarover verschenen boekdeel¹⁾ en door lantaarnbeelden verlicht, de volgende stellingen verdedigend:

1. De door den heer Westenek beschreven beelden in Zuid-Sumatra (Oudheidkundig Verslag 1922 I bijlage D) maken deel uit van een uitgebreid complex megalithische oudheden, zooals beelden, reliefs, dolmens, menhirs, steenkistgraven, enz.

2. Deze megalithische cultuur hangt nauw samen met de bronscultuur uit Indo-China van het begin van onze jaartelling.

3. Samenhang van deze megalithen met die van Voor- en Achter-Indië is waarschijnlijk te achten.

4. Sommige monumenten in Zuid-Sumatra en West-Java herinneren aan de Polynesische heiligdommen.

5. Waarschijnlijk heeft deze cultuur zich vroeger veel verder over Sumatra uitgestrekt en is daaruit voortgesproten het jongere (recente) steenhoutwerk van de Bataklanden, Nias, enz. Dit is echter nog niet bewezen en een verder onderzoek is zeer gewenscht.

6. Omtrent het ras van deze megalithenbouwers zal pas zekerheid kunnen worden verkregen, wanneer in de toekomst skeletresten worden gevonden, waar goede hoop op bestaat. Er is geen reden, aan te nemen, zooals Westenek doet, dat de beelden negrito's voorstellen.

Prof. Dr. N. J. Krom opende daarover de gedachtenwisseling door den heer Van der Hoop lof te brengen voor het mooie werk, dat deze verricht heeft, hij is 't in hoofdzaak met hem eens en vindt 't ook een belangrijk punt — al deelt hij diens daatering niet geheel — dat spreker de aanwezigheid van keteltrommen²⁾ op de beeldhouwwerken ontdekte. Hij meent echter, dat uit de inheemsche woorden op de steenen voorkomend, nog meer af te leiden valt, hetgeen spreker in zijn replek bleek met Prof. Krom eens te zijn, wien hij dankte ook voor diens andere opmerkingen, o.a. betreffende hetgeen wijlen Dr. Rouffaer zou hebben geschreven.

Beide sprekers werden door de aanwezigen warm toegejuicht, waar het hier dan ook geldt een voor den geheel Archipel zeer belangrijke aangelegenheid, daar deze oud-Indonesische kunst de bodem moet zijn geweest, waarop later ook de Hindoe-Javaansche cultuur gegroeid is.

Het tweede onderwerp van bespreking: *Het Ik-bewustzijn bij Natuurvolken*, werd ingeleid door Dr. J. J. Fahrenfort met de stellingen:

1. Het 19de-eeuwsche individualisme is een modern verschijnsel, dat in geen primitieve maatschappij een parallel vindt. Daar is de gebondenheid van het individu meestal vrij groot. Ging deze gebondenheid ooit zoover, dat het bewustzijn van het eigen ik min of meer vervaagde? De meeste kans, dezen toestand aan te treffen, zouden volkjes bieden, waar verdeeling of gemeenschappelijk gebruik van verworven product tot regel werd. Het karakter daarvan pleit echter niet voor een verzwakking van het Ik-bewustzijn.

2. Toch spreken Lévy-Bruhl en zijn medestan-

ders van een „loi de participation“. Personen, kunnen zich zelf zijn en tegelijkertijd een ander. De aangevoerde gevallen worden m.i. verkeerd geïnterpreteerd. Ook in het meest extreme voorbeeld van de couvade identificeert de man zich zelf niet met de barende vrouw.

3. De vergelijking van abnormale menschen in onze maatschappij, die zich vereenzeligen met anderen, met normale natuurmenschen (o.a. door Werner en Van der Leeuw), moet worden afgewezen. De natuurvolken bestaan uit menschen als wij, maar met minder ervaring en met minder controle over hun gevoelens.

Prof. Dr. G. van der Leeuw, die bij zijne inleiding der gedachtenwisseling een uitgesproken aanhanger van Lévy-Bruhl bleek te zijn, was 't in vele opzichten niet met den heer Fahrenfort eens.

Daar dat onderwerp, evenals de beide volgende, welke na de pauze in den namiddag behandeld werden, n.l. *Zelfmoord bij natuurvolken*, door den heer J. Wisse en *De Voorstellingen bij de Noord-West Amerikaanse Indianen over de Slang en den Rijkdom*, door Dr. G. W. Locher, niet op het gebied van kunstnijverheid en Huisvlijt liggen, waaraan deze rubriek van *Het Koloniaal Weekblad* voornamelijk is gewijd, zullen wij daarover kort zijn.

Voor de algemeene *Levenskunst* valt echter uit het daarover gesprokene menige aanwijzing te trekken. Zoo meenen wij, dat, evenmin als bij jonge kinderen het ik-bewustzijn in zoo hooge mate ontwikkeld is, als bij de volwassenen in onze tegenwoordige maatschappij, ditzelfde verschijnsel aan te treffen zal zijn bij de natuurvolken, dat ook de volkeren zich meer en meer tot zelfzuchtig individualisme ontwikkeld hebben, langs den weg van te ver-gedreven intellectualisme.

En zou 't niet in den tijdgeest, dus ook op onzen weg liggen, als ware *Levenskunst* op te vatten: het streven terug te komen tot den toestand van gezonde en gelukkige kinderlijkheid, maar nu op een daarvan bewust standpunt?

Ook in de symbolische en legendarische voorstellingen van natuurvolken, als de Indianen van Noord-West Amerika, ligt dikwijls meer waarheid op het gebied der *Levenskunst* verborgen, dan wij, menschen van onzen overgangstijd, daarin gewoonlijk zoeken.

Prof. Steinmetz, de voorzitter van den Ethnologendag, had echter gelijk met zijne opmerking: dat het bij dergelijke besprekingen veiliger is zich niet te veel aan hypothesen te wagen.

¹⁾ Tevens dissertatie van spreker onder den titel: *Megalithic Remains in South-Sumatra*, waarop wij later terug hopen te komen. — Red.

²⁾ Z.g. *Moko-Moko*, welke nog op de Kleine Soendaëlanden, vooral op Flores, veel aangetroffen worden, hoewel in een meer gerekten vorm, zooals b.v. in de Toonkamers van *Boetan*, Heulstraat 19, te zien is aan verschillende exemplaren. — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Arbeidswaarde.

Geweldige machten schudden eene in rustige vol-daanheid ingedommelde Menschheid dooreen en dwingen haar tot herziening en correctie van levensnormen. Deze periode is vol tragiek, en geen filosofieeren kan troost brengen aan hen, op wie de slagen vallen. Toch kan men over deze periode blikken naar eene toekomst met genormaliseerde verhoudingen. Hij, die dit doet, moet de gebeurtenissen van het Heden plaatsen in groter verband en ze zien als niet meer dan een deel van een reusachtig omvormingsproces. Tegenover dien grootschen achtergrond krijgt de misère van het Heden veel geringer dimensies. En wanneer straks deze tijd in het Verleden zal zijn gewerveld, zal op de balans menige creditpost te boeken zijn. Er verdwijnen veel luxe en overdaad, waaraan ieder mensch zich zoo gaarne went. Men gaat minder overdreven eischen stellen aan het Leven en staat met meer ingeperkte behoeften sterker in den bestaansstrijd. Men leert den arbeid meer waardeeren. Men leert beter werken, en intensiever. De omstandigheden mogen verschillen, er zijn algemeene beginselen, welke gelden voor allen en overal ter wereld. Zoo ziet de *Java-Bode* (13/12 „Arbeidswaarde“, Z.) ook in *Ned.-Indië* reeds thans, dat de zwarte wolken haar zilveren randen hebben. Groote efficiency werd bereikt en aan zekere overdaad kwam een einde. Ons

productieproces komt nooit los van dit principe: een zoo laag mogelijk kostprijs, waardoor de goederen de grootste mogelijkheden van verkoop krijgen. Prijsgeving van dit beginsel is slechts mogelijk door eene volkomen omwenteling in de wetten, welke de productie beheerschen, en men kan zich deze niet voorstellen zonder eene ineenstorting van het Westersche economische bestel. Was het niet noodig, dat er betere waardeering voor den arbeid kwam? Hadden onze jongeren geen al te gemakkelijke opvattingen van het Leven? Ongetwijfeld, en dit heeft zeker de karakters niet sterker gemaakt, noch beter. De tijd komt, waarin men de waarde der verandering zal realiseeren. Voor de gansche Menschheid geldt:

„Si tu veux forcer ton destin:
Travaille!
Si tu veux que sur ton déclin
Ton frère te tende la main:
Travaille!”

In de Inlandsche wereld nadert men met typisch Oostersche vindingrijkheid het Leven met nieuwe, nog simpeler en bescheidener methoden, om het te dwingen tot afstand van nog een weinig van zijn materiele gaven. Er zijn in Indië ook volken (o.a. in de rubberstreken), die het, vergeleken met den Javaan, al te gemakkelijk hadden en hun afschuw van arbeid zelfs niet verborgen. Zelfs de *Lamponger* werkt thans nu en dan... en de *Palembanger* steekt vlugger de handen uit. De befaamde arbeidsafkeer van den *Atjeher* vermindert; mannen en vrouwen in Atjeh melden zich niet slechts aan voor den arbeid, doch zij verrichten dien arbeid ook met zóoveel ijver, dat met een minimaal toezicht kan worden volstaan. Vroeger was de *Atjeher* niet geschikt voor geregelde arbeid, evenmin als de *Lamponger*, de *Djambiër*, de *Batak* en zooveel anderen. Thans zijn wegwerkers en heerdienstplichtigen in Atjeh al bij het krieken van den dag aan het werk, zonder veel toezicht. De anders zoo hokvaste *Atjeher* zwermt naar andere Oelebalanschappen uit om werk te zoeken; dit is in Atjeh een evenement. Natuurlijk zal die werklust wat verminderen, zoodra de landbouw weer een beter bestaan oplevert; *malaiseverschijnselen* hebben echter hun waarde voor het vervormen der levensbeschouwing. Deze dingen zijn van invloed, niet slechts als kennismaking met geregelde arbeid en zijn waarde, doch ook omdat zij den mensch halen uit de enge dagelijksche sfeer. Ook de bevolking van sommige streken in *Holland* werd eerst na meerdere geslachten omgevormd in menschen, die geregelde arbeid in de industrie niet meer konden onthouden. Zoo brengt de *malaise* ook in Indië beter begrip van arbeidswaarde.

Wij verwijzen naar *De Sum. Post* (14/12 „De koelieloo-nen”) en de *Java-Bode* (10/12 „Brieven uit Atjeh”).

De nieuwe Suikerverkoop-organisatie.

De lang verbeide ontwerpen tot regeling van den suikerverkoop zijn bij den *Volksraad* ingediend. Er zal weinig of geen gelegenheid zijn het ontwerp te wijzigen zonder onoverkomelijke moeilijkheden in het leven te roepen. De Regeering erkent dat haar standpunt in de eerste plaats is bepaald door het van de meerderheid der suikerfabrikanten afkomstige denkbeeld van de stichting van een centrale verkooporganisatie, de *single seller*, die het uitsluitend recht zal hebben van den verkoop van suiker op Java, zoowel voor den export als voor het binnenlandsch verbruik. Het meeningsverschil tusschen de belanghebbende suikerfabrikanten betreft niet de principiële vraag van het regeeringsingrijpen. Het conflict wordt beheerscht door de vraag van het hoe en deze vraag wordt beheerscht door twee factoren, n.l.: een zeker niet ongerechtvaardigd wantrouwen tegen het beleid van de figuren, die tot dusver de V. J. P. hebben geleid en krachtens het evenredigheidsstelsel ook in de *single seller* een zeer belangrijke positie zullen innemen, en door de gunstige positie die een aantal kleinere producenten innemen, die niet, als de V. J. P. fabrieken, de looden last van zeer groote voorraden dragen. Het *plan-Steuerwald* trachtte aan de wenschen van de minderheid tegemoet te komen door de stichting van méér dan een verkoop-centrale toe te laten. Na rijp beraad heeft de Regeering aan de gedachte van den *single seller* vastgehouden, maar anderszijds — dunkt het *Bat. Nwsbl.* (8/12 „De Keus”, R.) — onder den druk der minderheid zéér belangrijke waarborgen gesteld voor een behoorlijke verkoop-politiek en voor de bescherming der minderheden, die zij thans dwingt ook het beschikkingsrecht over hun product af te staan. Van het plan der meerderheid der suikerproducenten is de gedachte van een centrale verkooporganisatie overgenomen; het blijkt onjuist het schema der Regeering daarom te vereenzelvigen met het oorspronkelijke voorstel der meerderheid. Het *plan-Jongejan* beoogde, de beslissing over het verkoopbeleid in *Nederland* te handhaven; het regeeringsvoorstel legt die beslissing zonder eenige reserve in handen van *Indië*. Belangrijker is nog, dat het plan-Jongejan overheidsbemoeden tot een *minimum* wenschte te beperken, terwijl de Regeering op het standpunt staat dat, wanneer haar medewerking wordt ingeroepen en haar verantwoordelijkheid in het geding komt, zij ook een praktisch-beslissende stem in het kapittel dient te hebben. De invloed der Regeering wordt aanstands vastgesteld door aan het uitvoerende orgaan van de Vereeniging (het *directorium*) — aan het hoofd waarvan naar alle waarschijnlijkheid een niet-producent zal komen te staan — twee regeerings-commissarissen te verbinden naast de beide vertegenwoordigers van de ondernemers, die er zitting in

nemen. De rechtsgrond van het ingrijpen der Regeering is het algemeen belang geweest, en uit den aard der zaak zullen zij, die de thans aanhangige regeling hebben te beoordeelen, hoezeer zij overigen bijzondere belangen laten wegen, zich slechts op deze basis kunnen bewegen. Zij zullen het regeeringsvoorstel slechts daaraan mogen toetsen.

Het *Soer. Hbl.* (9 en 10/12) bevat als extra bijvoegsels de artikelen der Ordonnantie en de statuten der N. I. V. A. S. In de *Java-Bode* schrijft S. over de „Regeering en Suiker-kwestie” (7/12) en „Suikerregeling en Recht” (12/12), en Z. over „De Suikerregeling” (9/12).

De actie van de „Pari”.

De West-Sumatraan *Djamaloeddin Tamin* was in 1927 betrokken bij de relletjes ter Sumatra's Westkust en hield sedertdien aan 'den Overwal en in China verblijf. Eenige maanden geleden is hij te *Singapore* gearresteerd, naar aanleiding van zijn deelname aan de communistische actie, bedreven door de z.g. *South Seas Communist Party*; de man is als ongewenscht vreemdeling zonder middel van bestaan uitgezonden. De heer *Visbeek* van de politieke recherche in Ned-Indië arresteerde *Tamin* aan boord van een schip en bracht hem naar *Batavia*. *Tamin* is een der voornaamste leiders der z.g. *Pari-beweging*. Deze „beweging” is in het leven geroepen op instigatie van *Tan Malakka* (thans óók en wel te *Hongkong* gearresteerd) en beoogde een onafhankelijke federatieve republiek „India” te stichten... „Pari” beteekent: „Partij Republiek India”. De *Pari*-actie vormt een onderdeel van de communistische werkzaamheid in het Verre Oosten; zij is ten nauwste samengeweven met de *South Seas Communist Party* en de *Pan Pacific Labour Union* te *Shanghai*. *Tamin* stond te *Singapore* aan het hoofd van een opleidingscentrale, waar propagandisten voor de nieuwe idee der federatieve republiek „India” werden gekweekt, die na eenigen tijd van voorbereiding naar Ned-Indië werden gestuurd om hier op dit gebied werkzaam te zijn. Het succes van dezen propagandistischen arbeid is zeer gering geweest. Er is geen contact verkregen met de Inheemsch-nationalistische beweging; het communisme kan als zoodanig in Ned-Indië geen voedingsbodem meer vinden, nu het nationalisme, van extreem-destructief tot gematigd-constructief, ingang vindt. *Tan Malakka* was de oprichter der „Pari” en bleef daarna hiervan bestuurslid; bovendien vervulde hij de rol van agent van *Moskou* bij de *Chineesch Communistische Partij* te *Shanghai*. Zijn arrestatie is uitsluitend een gevolg van deze laatste werkzaamheid, waarvan de bewijzen werden ontdekt bij het proces-*Noullens*. *Noullens* (zijn ware naam is *Ruegg*) stond als secretaris van de *Pan Pacific Labour Union* aan het hoofd van de communistische actie in het Verre Oosten; zijne helpers waren *Tan Malakka* en de inder-tijd te *Singapore* gearresteerde *Serge Lefranc* (alias *Dufour*). De arrestatie van *Tan Malakka* te *Hongkong* is dan ook niet alléén voor Ned-Indië van het grootste belang, maar evenzeer voor geheel Oost-Azië. Zijn uitlevering naar Ned-Indië zal voorloopig niet kunnen plaats hebben, waar *Tan Malakka* ook de Britsche wetten geschonden heeft. Deze communist werd — volgens het *Bat. Nwsbl.* (13/12) — in 1922 op *Timor* geïnterneerd, als gevolg van zijn actie in de z.g. *Roode S. I.*, als onderwijzer van zulk een S. I.-school. Op zijn verzoek kreeg hij toestemming om naar *Nederland* te vertrekken, en hiertoe begon zijn carrière als communistisch propagandist eerst goed. In 1927 werd hem de toegang tot de *Philippijnen* ontzegd, terwijl omstreeks dien tijd een door hem tot de Regeering van Ned-Indië gericht verzoek om in dit land te mogen terugkeeren — en zich in verband met zijn gezondheids-toestand met-ter-woon te vestigen te *Soekaboemi* — werd afgewezen. *Tan Malakka* is een van de sluwste helpers van *Moskou*, spreekt vlot eenige *Chineesche dialecten* en was dan ook een waardevolle kracht voor de *Derde Internationale*. Wanneer hij eventueel in Ned-Indië terugkeert als banneling, uitgezet uit de Britsche koloniën, zal hij alsnog worden geïnterneerd. Ook *Djamaloeddin Tamin* zal thans naar *Boven-Digoel* worden gezonden.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (6/12 „De nationale actie”; 13/12 „De P. S. I. actie neemt in felheid toe”), de *Java-Bode* (8/12 „Politieke actie in Atjeh”; 9, 10 en 12/12 „Tegen de Wilde Scholen-Ordonnantie”), het *Soer. Hbl.* (5/12, 3de bl. „Politieke situatie” in *Mingkabau*, Z.; 8/12, 3de bl. „Verzet tegen de Wet”, betr. de *Wilde Scholen*, Z.) en de *Deli Crt.* (9/12 „De Inlandsche beweging ter S. W. K.”; 12/12 „Nationalistische zegeningen”).

Met beide beenen op den grond.

Dr. J. Rinkes, arts te *Semarang*, constateert in een brochure dat er nog ambtenaren in Indië zijn, die ontogankelijk schijnen te worden voor alles wat het wereld-gebeuren leert en doof blijven voor het onheilspellend gekraak, dat over de geheele wereld te hooren valt. Anders valt z. i. niet te verklaren, hoe zelfs in de laatste jaren, toen de oeconomische toestand al duidelijk achteruitging, nog met belastinggeld gesmeten werd; hoe nog in het vorig jaar de begrooting voor onderwijs met 8 miljoen werd overschreden; hoe in de laatste jaren het aantal ambtenaren nog met duizenden is uitgebreid; hoe tot op den huidige dag, regeeringsvoorschriften worden gesaboteerd; hoe dagelijks mededeelingen in de pers verschijnen over de „onuitroefbare” gehuwde ambtenares, niet-kostwinster; hoe ondanks al de werkloosheid, nepotisme hoogtij viert; hoe de gemeente *Semarang*, het groote dorp *Semarang*, met tien duizend Europeesche inwoners en een schuldenlast van tien

miljoen gulden, nu nog in dezen tijd, eene leening wil aangaan van zes ton, als éérsten termijn voor den bouw van een... pasar! De kosten van een uitgebreid ambtenaren-apparaat gaan — vervolgt *Dr. R.* — ver uit boven de draagkracht van Indië. Het is erg mooi hier Europa-tje te willen spelen, Hoogescholen op te richten, waaraan geene behoefte bestaat en zoo een wereld te scheppen, die van Indië een soort gecamoufleerd Europa moet maken, doch dit alles is in strijd met de werkelijkheid van het arme, oeconomisch nog weinig ontwikkelde Indië, dat deze geforceerde en onnatuurlijke plaatsing op Europeesch niveau niet noodig heeft, niet kan betalen en — last not least — niet kan verwerken. In de huidige omstandigheden is er slechts ééne noodzakelijkheid: Indië terugbrengen tot wat het strikt noodig heeft en kan betalen en al het andere, allen ethici ten spijt, afknappen. Slaagt de nieuwe G. G. hierin niet, dan staat Indië voor een *débâcle*. Het Europeesch Binnenlandsch Bestuur, het ambtenaren-corps, dat door den aard zijner werkzaamheden altijd met beide beenen in de werkelijkheid is blijven staan, zonder onbereikbare utopieën na te streven, heeft herhaaldelijk gewaarschuwd tegen onbegrepen en voor den Inlander onbegrijpelijke nieuwigheden. Doch dit corps is hoe langer hoe meer in de verdrukking gekomen en de gegeven adviezen werden niet opgevolgd, als deze, hoewel op den werkelijken toestand gegrondvest, niet in de lijn der ethici vielen. En zoo zag men in de afgelopen bestuursperiode, eminente bestuursambtenaren, gedésillusioneerd, hun ontslag nemen, omdat er niet tegen den stroom op te roeien viel.

Om allen recht te doen wedervaren, had *Dr. Rinkes* — n. h. i. van het *Soer. Hbl.* (8/12 „Met beide beenen op den grond”, J. G. B.) — het hoogere Inlandsche bestuur in zijn loftuiting moeten opnemen. Ook dit stond met zijn meening aan de zijde van de Europeesche B. B.-ambtenaren. Waar echter van den kant der laatste geen aange-slotten actie uitging, bevreesd als zij waren voor „ouderwetsch” en dus onbruikbaar te worden aangezien, is het wel duidelijk, dat de regenten zich eveneens daarvan onthielden.

De Loc. bespreekt „De salarissen” (18/12, blz. 3) en „De verhoogingen” (12/12, blz. 3), het *Bat. Nwsbl.* (10/12) „Georganiseerd Overleg” (R.) en „De Salariskorting”; het Georganiseerd Overleg der ambtenaren wijst het stoppen van de verhoogingen af.

De lepra-bestrijding.

In een persgesprek betoogde *Dr. J. B. Sitanala*, de D. V. G.-arts te *Plantoengan*, dat lepra in een *beginstadium* absoluut is te genezen (*Soer. Hbl.* 5 en 6/12, 4de bl.). Thans komen in de leproserieën terecht de zeer ernstige patiënten, die door de ziekte het meest zijn aange-tast, het eerst opvallen vanwege den afschrikwekkenden indruk, welke zij maken, terwijl juist deze zieken het minst gevaarlijk zijn, wat betreft het besmettingsgevaar. De geneesheeren moeten echter die anderen hebben, zij die door de ziekte pas in lichte graad zijn aange-tast, want zij zijn bacillen-dragers, die door de mil-larden microben, welke zij rondom zich verspreiden, het grootste gevaar voor de omgeving opleveren. En deze patiënten moeten dadelijk stelselmatig worden behandeld; het zal dan vaak niet eens noodig zijn hen in een leproserie te doen opnemen. Daarvoor moeten de artsen zelf de kampongs in gaan en daarvoor is een bepaalde methode van onderzoek noodzakelijk. Volgens deze nieuwe methode worden in de kampongs de verdachte lepra-gevallen stuk voor stuk onderzocht en gefotografeerd. Blijkt bij het laboratoriumonderzoek, waarbij uit bloed-prepareten de bacil wordt aangetoond, het geval positief, dan wordt nader onderzoek in welk stadium de ziekte verkeert en daarop de behandeling ingesteld. Teneinde systematisch werken te bevorderen, heeft *Dr. Sitanala* eenige aanwijzingen samengesteld, welke aan alle in Ned-Indië praktizeerende artsen kunnen worden toegezonden. Deze kunnen ook gratis van den D. V. G. al het voor het onderzoek benodigde materiaal krijgen, mits zij maar meewerken aan de behandeling van de lepra-patiënten, die in hun praktijk voorkomen! Het ware te wenschen, dat alle medici aan de lepra-bestrijding op deze wijze medewerkten. Een geest van enthousiasme is noodig om een hecht front te kunnen vormen tegen de lepra. En alleen op deze wijze is de lepra-lidder geholpen!

De Loc. vertelt van „*Morfine in de desa*” (1/12, blz. 5), de *Java-Bode* van „*Volks-ellende*” in de *Minahassa* (30/11, Z.), de *Deli Crt.* van „*De nationale beteekenis van Dr. Tyssen's werk*” als oogarts (6/12).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De volksbeweging.

De actie van de P.P.B.B. (Vereen. van Inl. B.B. ambtenaren) voor de officieele vervanging van het woord *Inlander* door *Indonesiër*, door Europeesche bladen afgekeurd, wordt in de *Pemberita Makasar* van 22 Oct. verdedigd. Het blad merkt op dat het Inlandsch B.B. een der pijlers vormt waarop de Regeering steunt en het verzoek van die zijde geen extremistischen ondergrond kan hebben; het is slechts een uiting van den geest des tijds. Het woord *Inlander* is inderdaad op zichzelf onschuldig, maar de wijze waarop het door Europeanen wordt gebruikt, heeft het voor de inheemschen een zeer onaangename klank gegeven, meent het blad. Verschillende bladen plaatsen het antwoord door het

hoofdbestuur van de Vaderl. Club aan het hb. van de P.P.B.B. gegeven op het verzoek tot beziging van het woord Indonesiër, door deze vereen. gedaan. *Sipatahoenan* van 9 Nov. concludeert uit dat antwoord dat de V.C. deze gewesten eeuwig onder Nederl. heerschappij wenschte te houden en wijst op de inconsequentie om in de wet wèl van Ned.-Indië, maar niet van „Ned.”-Suriname of „Ned.”-Curaçao te spreken. In andere bladen wordt het schrijven van de V.C. op soortgelijke wijze besproken.

Terwijl overigens de bladen veel lof hebben gehad voor de actie van de P.P.B.B., bevatte *Sipatahoenan* van 28 Oct. een artikel waarin de Inl. B.B.-ambtenaren werden aangevallen. Hun werd verweten maar al te vaak te vergeten dat zij niet door het Gouvernement, maar in werkelijkheid door het volk worden betaald, doch de belangen van dit volk niet naar behooren behartigen. De onbaatzuchtige behartiging van de belangen van het volk kan dan ook alleen door volksleiders worden verricht, die niet naar hogere chefs behoeven te kijken.

Aksi van 9 Nov. maakt er melding van dat een wedana eenige onderwijzers van gouvts.-scholen in zijn ressort bij zich heeft ontboden en dezen antwoord liet geven op vragen welke betrekking hadden op politieke aangelegenheden. Verder werd door een ass.-wedana aan drie onderwijzers een lijst gezonden met vraagpunten, waarop zij moesten antwoorden. O.m. werd er in die lijst gevraagd of de betrokkene lid was van een politieke vereeniging en zoo ja, welke en waarom hij was toegetreden, of hij leider was van de P.P.O., hoe zijn gevoelens waren tegenover de Ned. Regeering, of er in de besloten vergaderingen van de Taman Siswa in voor de openbare rust en orde gevaarlijken en gezagsondermijnenden zin werd gesproken, enz. Tegen een en ander protesteert *Aksi*. De Regeering geve duidelijk aan welke vereenigingen zij staatsgevaarlijk acht, maar late Haar ambtenaren niet op bovenbedoelde wijze te werk gaan. De P.P.O. is bovendien een onschuldige „volksuniversiteit”. Ook wordt er tegen op gekomen dat de onderwijzers a.h.w. als spionnen moeten fungeren en besprekingen op besloten vergaderingen moeten bekend maken. In *Sedio Tomo* van 12 Nov. wordt opgemerkt dat hier de Overheid haar macht overschrijdt: men dwingt hier ambtenaren om spiondiensten te verrichten. Schrijver verwacht een correctie van deze bestuursambtenaren.

In de *Sinar Maloekoe* van 30 Sept. wordt erop gewezen, dat er in de Molukken verscheidene vereenigingen bestaan, maar dat die organisaties tot dusver geer nuttig werk voor het Moluksche volk hebben verricht. Dit heeft tot gevolg dat het volk onverschillig wordt voor de beweging, zijn werklust verslapt en zijn vertrouwen in de leiders te loor gaat. De massa heeft nog niets gepresteerd dat met de prestatie van andere Indonesiërs kan worden vergeleken. Aldus blijven de Molukken achter bij de overige bevolking en als er in dezen toestand geen verbetering komt, zullen ze mettertijd knechten worden van andere groepen Indonesiërs.

De *Oetoesan Timor* van Oct. geeft een door den heer Soedjono, afgevaardigde van de P.P.P.K.I., op het 3e congres van het Timorsch verbond gehouden rede weer. Spreker oefende o.a. critiek uit op den heerdienst, het passenselsel en de poenale sanctie, welke hij als „elastische politiek” van de Regeering kwalificeerde. Dan wees hij op de, de vrijheid van beweging belemmerende, bepalingen en op het spionagesysteem, om vervolgens de aanwezigheid op te wekken om ongeacht de godsdienstverschillen zich aaneen te sluiten en voor den vooruitgang van land en volk te werken. De strijd van de Hollanders voor hun vrijheid tegen de Spanjaarden, werd den Indonesiërs ten voorbeeld gesteld. De heer Frans teekent bij deze rede aan dat de heerdienst voor achterlijke gebieden als Timor voorhands niet kan worden gemist. Hij is verder van meening, dat de heer S. te veel op de schaduwzijden van het Ned. bestuur wees. De Hollanders hebben in Timor ook veel goeds tot stand gebracht. Schrijver is voor een eenheid, maar dan gebaseerd op liefde en niet, gelijk de heer S. suggereert, op haat.

De economische actie.

De *Bintang Timoer* van 10 Nov. publiceert een interview met R. Iskandar, patih v. d. Arbeidskolonisatie op het kantoor van Arbeid, door het blad gevraagd naar aanleiding van een brochure welke onder de Javanen in de buitengewesten verspreid zal worden om hen voorloopig van terugkeer naar Java te doen afzien. De patih verklaarde o.m. dat hij emigratie van Java naar de buitengewesten noodig achtte, onverschillig in welke betrekking of bezigheid. Als er veel gingen zou dat betekenen: voordeel voor henzelven, voor Java in het algemeen omdat dit eiland dan ontlast wordt van het teveel aan paupers en voor de buitengewesten omdat deze dan beter kunnen worden geëxploiteerd. De patih was niet bang, dat tegenkating zou worden ontmoet van de zijde der Indonesische nationalisten: als er veel Javanen b.v. naar Sumatra gingen,

zouden de Javanen Sumatranen en Sumatranen Javanen worden, of beter gezegd: zullen Javanen en Sumatranen Indonesiërs worden. Het provincialisme zal daardoor meer en meer verdwijnen. In de Lampongs, waar duizenden Bantammers en Javanen naast de Lampongers landbouw beoefenen, zag spreker het begin van het proces naar de Indonesische eenheid, het begin van Indonesia Raja. Het zou zondig wezen om de Javanen niet te waarschuwen. Te Soerabaia loopen vele ontslagen Deli-koelies rond die het minder hebben dan een beest.

Onderwijs.

Aksi van 1 Nov. deelt een en ander mede over de conferentie van de Taman Siswa-leiders te Jogja, waar de z.g. „wilde-scholen-ordonnantie” werd besproken. Allen waren eenstemmig van oordeel dat de ordonnantie langs den weg van het lijdelijk verzet moet worden bestreden. Het hoofdbestuur van de Taman Siswa aften wordt bevoegd geacht de wijze van bestrijding nader te bepalen; aan genoemden raad werd ten deze dictatoriale macht gegeven. De heer Dewantoro deed op de conferentie mededeeling van zijn onderhoud met mr. ir. Kiewiet de Jonge. Ondanks de verzekering van dezen dat de Taman Siswa niets te vreezen heeft, achtte de heer Dewantoro en met hem vele anderen het gevaar toch voor 50 pct. aanwezig. Bovendien ging de heer D. van het principe uit dat Taman Siswa de vrijheid van onderwijs en opvoeding „van het volk en aan het volk” moet beschermen.

Aksi van 3 Nov. publiceert het standpunt van den onderwijs-raad van de „Pergoeroean Kebangsaan Indonesia” t.a.v. de wilde-scholen-ordonnantie. Bedoelde raad is van oordeel dat de ordonnantie: 1e het recht van het Indon. volk om overeenkomstig zijn eigen inzichten de wijze van opvoeding te kiezen, aantast; 2e den vooruitgang van het nationaal onderwijs over het algemeen belemmert en heeft besloten om:

- met moreele kracht en lijdelijk verzet, al wat krachtens die ordonnantie zal worden ten uitvoer gebracht, af te wijzen;
- samen te werken met alle vereenigingen en andere scholen die een gelijk doel nastreven;
- instemming te betuigen met de houding van K. Hadjar Dewantoro.

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië

No. 23 van 3 Dec.: Opmerkelijke coincidentie. (De rubberschema's Hijner en Stadt. Dat van laatstgenoemde over de normalisatie der rubbercultuur was in de vergadering van de „Kedirische” ontvouwd en baseerde zich op weggapping van het te veel aan in Indië aangeplante Hevea met regeeringssteun; heffing van een rubberuitvoerrecht voor stichting van het benooidigde fonds op 74 miljoen begroot. Hierdoor zou ook het voortbestaan van het Alg. Landbouw-Syndicaat meer verzekerd worden. Plotseling verschijnt volgens de telegrammen een door J. A. Hyner van de Hessa Rubber Mij. S.O.K. aanbevolen plan, waaraan de Financial Times de volle aandacht wijdt. Beide plannen hebben merkwaardige overeenkomst). — De entenziekte in kina. (Mededeelingen van dr. Spruit in de vergadering te Tjimahi op 8 en 9 Dec.) — Fransche invoerbelasting op rubber-Vanille. VII. slot (bepaling van vanilline-gehalte). — Splitsing van het Landbouw-Syndicaat? (Regeering, proefstation en landbouwvereenigingen. Rede van mr. G. H. C. Hart op 25 Nov. in de plantersvergadering te Semarang).

No. 24 van 10 Dec.: De reorganisatie van het Proefstationwezen en de voorstellen van mr. Hart, door Planter. (In de Bergcultures van 26 Nov. ontvouwd mr. Hart zijn plannen). — Van een „wonder”-bloem (de amorphophallus campanulatus Bl. te Sockaboemi, die in den tuin van het Christ. lyceum te Bandoeng ook te vinden is evenals ze te Hamburg en Wageningen bekend is). — Een verbetering van de „verwelkingsmethode” van Arland, door J. (Zie Alg. Landbouweekblad 1932, blz. 274-9 bij Kalibemesting en watervverbruik). — Nieuw soort tapmes (samengesteld door de Rubber Cultuur Mij. „Amsterdam” met 2 gudsen). — Engelsch rubber-restrictie-plan. (Ingediend door de Negri Sembilan Estate Owners Association in de Straits).

De Avondpost. Onze Overzeese Gewesten

6 Januari: Overdracht van taak en bevoegdheid. (Onder de vele en verscheidene suggesties in den loop der afgelopen maanden gegeven ten einde middelen te verkrijgen om op de schatkistuitgaven te bezuinigen, is ook genoemd het afwentelen van

Behangerij - Stoffeerderij
en Beddenmakerij
- Complete Meubilerij -
H. J. VAN AKEN
Van Aerssenstraat 249
Den Haag - Tel. 553576
5188

verschillende voorzieningen welke thans van gouvernementwege geschieden en door het gouvernement worden betaald op de locale ressorten, provinciën, regentschappen en stadsgemeenten. Als conclusie deze: elke taakoverdracht alleen om redenen van bezuiniging is te veroordeelen. Overigens worde overdracht van zorgen en bevoegdheden naar billijkheid bevorderd. Men streefde naar intensiever samenwerking tusschen de organen der diverse overheidsdiensten.)

La Quinzaine Coloniale

No. 630 van 25 December: Pour la suppression du baigne (van meer dan een zijde wordt er tegenwoordig op de opheffing van het bagno in Fransch Guyana geschreven, een vloek op de beschaving en een schande voor de Fransche cultuur. Wij komen daarop nader terug).

Haagsch Maandblad

Januari: Fouten in het Surinaamsch bestuursstelsel, door ir E. F. Suringar. (De schrijver vestigt er terecht de aandacht op, dat er voor een uit Nederland naar W.I. uitgezonden bestuursambtenaar geen enkele vooropleiding bestaat in tegenstelling met de ambtenaren voor Ned.-Indië. Komt hij in N.I. eerst als ondergeschikt ambtenaar nog onder leiding van een chef met ervaring, in Suriname wordt hij onmiddellijk met een leidende positie belast. Hij staat geheel vreemd tegenover land, bevolking en werkring, waarvan het gevolg is, dat er in het Surinaamsche bestuur weinig „lijn” zit en het dikwerf den indruk maakt van amateurswerk. Naar den landaard bestaat de bevolking uit 44,7 pct. Surinamers 26,9 pct. Britsch Indiërs, 23,1 pct. Ned.-Indiërs (Javanen) en naar den godsdienst uit 27 pct. Mohammedanen, 20,8 pct. Hindoes. De bevolking draagt een beslist Aziatisch karakter, maar toch wordt in dit „Nederlandsche” gewest al heel weinig aandacht aan de adat van den vreemdeling geschonken en in de rechtsspraak de grootste flaters begaan tegenover Mohammedaan, Hindoe of volgelingen van Confucius. De z.g. onechte kinderen (in 1930: 3261 van de 4159) waren geboren uit Britsch- of Ned.-Ind. vrouwen, die niet volgens de Surinaamsche wetgeving gehuwd waren, maar wel volgens godsdienst zeden en gewoonten van Indië. Het tot dusverre gevolgde bestuursstelsel van Suriname voert niet tot het gestelde doel. De schrijver acht een langer dienstverband, dus niet enkele jaren gewenscht en meent het denkbeeld in overweging te geven om de Surinaamsche ambtenaren te ontleenen aan een vast corps, waarvan de leden beurteelings daar ginds en hier te lande op het Dep. van Koloniën werkzaam zouden zijn. Wij zouden hieraan willen toevoegen dat het al weer lang tot het verleden behoort dat ambtenaren 20 jaren en langer in Suriname dienden en daar een levenswerk vonden.)

De Indische Culturen (Teysmannia)

December: Bestralingsproeven van Zaden van Cultuurgewassen, door K. A. R. Maier (mededeeling no. 3 uit den Proeftuin te Mangoenredja). — Kanariezaad als Indicatorplant ter beoordeeling van den Kali-toestand van den bodem. — Bestrijding van den witten rijstboorder. (Vervolg. Wat in West-Brebes werd bereikt. Een ernstig kwaad beteugeld). — Een oordeel van een „outsider” over de Landbouwbedrijfschool te Widji, door W. T. Sr. — Uitvoer van afvalrubber uit Amerika. (Jaarlijks voor meer dan een miljoen dollars). — Rubber in poedervorm (verkregen door ir. Stam in Den Haag. Er komt een samenwerking tot stand tusschen een Eng. combinatie die het Holl. octrooi financiert en den heer Stam).

Het Indies Onderwijs

Nr. 5 van 9 Januari: Onze aktie gesteund door het komitee „Nieuw-Indië” Volksraad en Regeering, IV. (De Indiëse Regering besloot, Holl.-Inl. Scholen op te heffen of om te zetten in standaard-scholen (dus afschaffing van 't Hollandsch als voertaal) te Makassar, Soekaboemi, Tjilegon, Tapatoean, Lhó Seumaweh, Siak Sri Indrapoera, Tandjongpoera, Fort-van-der-Capeellen, Toboali, Sintang, Sambas, Bonthain, Palopo, Singkang en Piroe, dus 15 in getal, d.i. 7 pct. van het geheele aantal. Verder zou met de volgende Schakelscholen (gelijkwaardig aan Holl. Inl. Sch.) hetzelfde gebeuren: Maros, Mr. Cornelis, Cheribon, Soerabaia, Semarang, Maos, Medan in Sipirok, dus 8 in getal, d.i. 20 pct. van het heele aantal.)

Complete Woninginrichtingen

op termijnbetaling

Zeervoordeelige prijzen
Grote keuze. Begrotingen gratis

Speciale afdeling van Kleding voor Heeren,
Dames en Kinderen

LOEB NOORDEINDE 107-109
DEN HAAG 5369

W. J. STOKVIS

Kon. Fabrik van Metaalwerken 5370

Heerengracht 9 - Den Haag

**SANITAIR
VERLICHTING
VERWARMING**

Grootste sortering - Laagste prijzen

Ch. F. RIJKEN & Co.

Pianofabrikanten 5373

NOORDEINDE 154, DEN HAAG

Notieveranciers Telefoon 112523 - Giro No. 31010

A. M. v. EMBDEN & Co.

SPUI 24 - DEN HAAG

IJZERWAREN

GEREEDSCHAPSKISTEN

EMAILLE GOEDEREN

5374

Alleen voor betere verhuizingen: STICHTING NAZORG, Den Haag.

Kantoor; ZOMERWEG 139 - Tel. 118436

Bijkantoor: Laan van Meerdervoort 338

Telefoon 392179 5391

Haagsche Verwarmings Industrie N.V.

Laan van Meerdervoort 508 - Telef. 392469

5373

CENTRALE VERWARMING GASINSTALLATIE EN OLIESTOOKINRICHTING

Uw adres voor:
Edison-, Crystalphone-
en Philips-
Apparaten en Luidsprekers

Kunstzaal Edison

's-Gravenhage, Plaats 24. Tel. 113540

5373

UW HORLOGE

5371
maken we voor f 3.- geheel schoon,
met 12 maanden schriftelijke garantie

J. v. WILLIGEN & ZONEN
HOEK PIET HEIN-ZOUTMANSTRAAT

Voor verzending, opslag en emballeeren
Uwer bagage, wende men zich tot

Fa Boelhouwer, Kruijswijk & Balhuizen
Fijnjekade 25-35, Den Haag. Tel. 112190.

Tevens Motorboot- en Autosnelwegen naar en
van Noord-Holland, Utrecht, Groningen, Friesland,
Drente, Overijssel en Gelderland. 5386

Nieuwste Huiskino

5016 ook in huur

Afwerken van films

N.V. Focusa Fotax

Alleen Wagenstraat 60-62

TH. P. SCHRIJVER

Loodgieter, Zinkwerker en Metselaar
Houtmarkt 38-39 - Den Haag

Telefoon 117860 - Giro 152874

Aanleg voor Gas- en Waterleiding. Plaatsen van
Baden, Geysers, Sanitaire Closets, Fontein en
Electrische Geleidingen. 5017

Dit zijn Uwe adressen!!!

De Indische Post

Nr. 49 van 3 Dec.: Onze versoberde Staatshuis-
houding, door Meis Stoke. (Hoeveel er heengaan
en blijven. „Koloniën” op de tweede plaats. Negen
departementen hebben 102 ambtenaren geofferd,
waarvan Koloniën 19. Van de 1517 personen die
in het zweet huns aanschijns 'slands zaken admi-
nistreren, zullen thans - in 1933 - een luttele
1415 man die taak onderling moeten torsen. Maar
de boden blijven, een kleine twee honderd!)

No. 50 van 10 Dec.: Onze Meening, door F. (De
fatale datum. Het suiker-restrictie-plan. De Volks-
raad weet nog van niets. Overhaasting en over-
ijling. De nieuwe salariskorting en tijdelijke stop-
zetting der verhoogingen. De salariscommissie tekort
geschoten. Het energiek optreden van de commissie
voor het Georganiseerd Overleg. Het voornaamste
verzet. Een onbillijke maatregel. De slachtoffers
worden 30 pct. en meer gekort. Intrekking ge-
vraagd.)

De Indische Verlofganger

van 6 Januari no. 23: De Generale Compagnie,
door Arthur van Schendel. - Indisch leven in de
Residentie, door Melis Stoke. XVIII. (Per Zeppelin
naar Batavia?) - Wat is „kennelijk” een telefoon-
paal? (Uit het Btv. Nwb. „De invoer van telefoon-
palen in Nederlandsch-Indië kan vrij van rechten
geschieden, indien „aangetoond kan worden dat
de ingevoerde palen alléén voor telefoonpalen ge-
bruikt kunnen worden”.

Ofschoon invoer van telefoonpalen meestal niet
geschiedt om er kachelhoutjes van te maken, of
schrijftafels voor bureaucraten, blijkt het uiterst
moeilijk „aan te toonen, dat een paal uitsluitend
voor telefoonpaal kan worden gebruikt”.

Dit ondervond de Deli Spoorweg Mij., die ver-
moedelijk de eenige importrice op groote schaal
van telefoonpalen is behalve de landsdiensten, voor
wie deze kwestie natuurlijk geen kwestie is. Toen
zij gebruik wilden maken van deze mysterieuze
vrijstelling, voor de onmogelijkheid werd gesteld
te bewijzen, dat haar palen „kennelijk” telefoonpalen

waren, wendde zij zich tot den directeur van finan-
ciën teneinde te mogen vernemen, aan welke voor-
waarden palen moeten voldoen om in den zin van
het voorschrift kennelijk als telefoonpalen te worden
gekwalficeerd.

Mogen wij de „Deli Crt.” gelooven, dan heeft
de directeur van financiën geantwoord, dat hem
geen zoodanige kenteekenen bekend zijn, daar nog
nimmer in Indië palen zijn ingevoerd die zich van
andere onderscheiden door het feit dat zij kennelijk
en alléén voor telegraaf- of telefoonpalen gebruikt
kunnen worden.)

The Java Gazette

December, no. 6: Governors-General of the Ne-
therlands-Indies (Coen en de Carpentier). - Malang
The Mountain City of East Java. - The Nether-
lands Indies Discount Bank. 5 Nov. 1857-1932. -
The 100th flight, The Royal Dutch Airways Great
Achievement, door Charles M. Morrell.

Landbouw en Veeteelt

van 30 Nov. no. 19: Orchideeën, door P. D.(ak-
kus) (Cattleya's door dr. Lindley een Engelsch bo-
tanicus naar William Cattley, een bekend Eng.
bevorderaar van den tuinbouw in het begin van
1800 genoemd. Zij is met het geslacht Laelia in-
heemsch in tropisch Amerika voorn. Mexico, Guate-
mala Britsch Guyana en de aan zee gelegen ge-
bieden van Zuid-Brazilië. Ook in Indië worden
ze gekweekt.) - Een excursie naar een pluimvee-
bedrijf te Sindanglaja, door E. B.

Lloyd Mail

No. 9, Jan.: Off the beaten track in Sumatra
door W. H. Beak - De verovering van Makassar
in Juni 1660 (uit het lezenswaardige boek Gedenck-
Waerdige Reysen naar Oost-Indien van Wouter
Schouten van Haerlem.)

Nieuwe Rotterdamse Courant

van 5 Januari, Avondblad A: Een ontwikkelings-
plan. Nederland en Suriname praten; Brazilië han-
delt. - Ook Suriname kan met export-producten

de West-Europesche markt veroveren, maar het
moet praktisch worden aangepakt. Toezicht en lei-
ding zijn onontbeerlijk. - Een hoofdcommissie in
Nederland en een subcommissie in Suriname, elk
met eigen taak. De werkzaamheden zouden kunnen
bestaan in:

a. De exploitatie van het land ten noorden en
ten zuiden van de Savanna-streek en van het hooge
Savanna-bosch, het laatste voornamelijk met het
oog op de ananascultuur.

b. De contrôle op den aanleg van de nieuwe
cultures.

Als nieuwe cultures worden bedoeld bacoven,
citrus en ananas.

c. De studie en voorbereiding van kolonisatie
met Europeanen in het gebied waar zich de eerste
Europesche kolonisten gevestigd hadden, die na
de verovering van Suriname door Crijnssen het land
weder hebben verlaten.

d. De ontwikkeling van volkscultures.

Hier wordt bedoeld de bevordering van den aan-
plant van bepaalde cultuurgewassen, die voor den
export als aanvulling kunnen dienen ten voordeele
van de bewoners der gebieden aan den bovenloop
der rivieren. Deze groep der bevolking heeft tot-
dusver nooit voorlichting noch steun van het land-
bouwdepartement der kolonie genoten.

e. De uitoefening van het toezicht op de vesti-
gingsplaatsen en grondjes waar het gouvernement
als pachter optreedt. Vooral de aanplant van een
rijstsoort zal moeten worden bewerkstelligd.

f. De oprichting van een centraal pelmolen
waar de padi tot een standaard-exportproduct wordt
verwerkt.

g. De hoofdcommissie in Nederland zal voor den
afzet van het product zorg moeten dragen.)

Ons Eigen Tijdschrift

Januari: Uit het leven van een Banaan, door
Marius van Lokhorst. (Een alleraardigste schets
van: Mijn eerste jeugd (in Brazilië), aan boord in
Europa, naar Amsterdam, door de lucht naar Parijs,
het einde op Vaderlandschen bodem).

De Rijkseenheid

No. 15 van 11 Jan.: Interkoloniale Samenwerking. II. De heer A. J. W. Harloff vervolgt zijn artikel: De beteekenis van het communisme als gevaar voor een onbelemmerde ontwikkeling der koloniale gebieden tot zelfstandigheid. — Nogmaals het Verslag van de Surinaamsche Bank, door Prey, (met naschrift van mr. A. A. van Traa).

De Planter

van 30 Nov., no. 519: Pensioen- en Uitkeeringsfondsen. — Een vacantiendorp der V. v. A. i. D. (de vereeniging heeft plannen een woning-park te stichten te Kaban Djahe, voorloopig 10 huisjes, die elk f1200 zullen kosten. Een plattegrond is bij het artikel gevoegd.) — Memento mr. H. 's Jacob, door v. L. — Arbeidsloon en kosten van levensonderhoud in de Federated Malay States en Johore, Kedah en Perlis.

De Stuw

1 December no. 23: Strijd om de Suiker, (het vraagstuk der redding van de suikerindustrie wordt behandeld en o.m. het bevolkingsbelang en de positie der werknemers besproken. Het blad schrijft o.m.):

Met de betere verzekering van de bestaanszekerheid der werknemers is een toe te juchen begin gemaakt door het voorstel tot vorming van een suiker-crisistonds. Zal dat nu, bij verliesgevend bedrijf, tot niet veel meer kunnen leiden dan een noodvoorziening, later moge worde gerealiseerd, dat het nog slechts een eerste stap is op den weg tot conjunctuurniveleering, die zal moeten worden gevonden, wel de maatschappij niet aan haar aanvallen van crisisziekte ondergaan. Dan toch zal men middelen moeten vinden om de overspeculatie in haussejaren te remmen en reserves aan te leggen, die bij de volgende inzinking zoowel het bestaanspeil der menschen, als een voldoende voortzetting van kapitaalsuitgaven beter kunnen waarborgen. — De opheffing van den raad van justitie te Padang, door B. ter Haar B.zn. — Javaansche kerk. IV. (De zendingstaak, Verleden en heden (toekomst). Verder V. (kerk en wereld. De taak der Javaansche kerk). VI. (De huidige beteekenis der Javaansche kerk. — Het Indonesiër-spook, door B. ter Haar B.zn.

De Tropische Natuur

Afl. 12 van December: Ondervindingen en waarnemingen omtrent oïtanten in Sumatra, door D. Pieters. — Botanische aantekeningen, door N. C. A. de Voogd (uit de Residentie Benkoelen). — Brilvogels, door dr. L. E. van Lummel (de Zosterops maxi op de eilanden in den Baai van Batavia). — Van een in vruchten borende uil, door S. Leefmans (Ophideres fulonica Linn. De Indische Banduil). — De neushoorn in Borneo, door E. Keller.

Tourism

Vol. VII. no. 6, November—December, Sports-Number: Een met tal van afbeeldingen verlicht nummer over allerlei sport in Nederlandsch-Indië.

Suriname

De heer J. A. Bange schrijft aan „De West” van 2 December:

„De kwekerij in den cultuurtuin beschikt weer over een groote hoeveelheid citrus-oculaties o.a. Sinaasappels, grapefruit en mandarijnen.

Van alle in 1932 hier geselecteerde sinaasappelen bleek „Kwatta 202” dit jaar het best te voldoen en werd ook in Nederland door de consumenten het meest gewaardeerd. In het vervolg zal daarom alleen nog van dit type plantmateriaal worden afgegeven. . . .

„Nadrukkelijk vestig ik tevens de aandacht op „Grapefruit”, waarvan de oculaties voor denzelfden prijs verkocht worden als „Kwatta 202”. Vijf verschillende soorten zijn beschikbaar, waaronder de beroemde „Marsh Seedless” en „Duncan”. Zooals men weet kan grapefruit beter tegen een langdurige verscheping dan sinaasappelen. Tevens neemt het gebruik van deze vrucht in Nederland toe en is het daarom aan te bevelen ook van Marsh Seedless en Duncan aanplantingen aan te leggen.”

**

M. D. Teenstra „De landbouw in de kolonie Suriname”, Groningen 1835, deel II. blz. 252, zegt van de pompelmoes „dat de vrucht zoo groot wordt als een „achtjarig kinderhoofd”, hebbende een dikke, lichte, citroengele en bittere schel; het vleesch bleekrood, ook witachtig, hebbende in smaak een aangenaam mengsel van zoet, zuur en bitter”.

„Men heeft ook een soort van Pompelmoes, waar het vleesch geheel wit is. Ook behoort tot dit geslacht de veel kleinere Gidionsappel, hebbende in grootte en gedaante wel iets van een grooten sinaasappel. De Gidionsappel is niets anders dan een veredeelde en verfinde Pompelmoes, welke verkregen wordt door de Pompelmoes op een Sinaasappelboom te enten. Hoe ouder deze geënte boomen worden,

hoe smakelijker de daaraan groeiende Gidionsappelen zijn.”

**

In ons vorig nummer schreven wij over de Surinaamsche Liberiakoffie, die, zooals het heet, hier niet gewild is. De heeren makelaars spreken van den „geilen” smaak van de koffie. Wat dat voor een smaak is, hebben wij nooit begrepen en niemand kon het ons verklaren.

Merkwaardiger wijze vonden wij in het eerste deel, blz. 263, van bovengenoemd boek van Teenstra de volgende opmerking:

„Dat men geene suiker in een koffijschip moet laden, hebben wij onder het artikel suiker reeds gezegd; maar niets deelt deszelfs smaak zoo spoedig en zoo sterk aan de koffij mede, dan anijs, gevende er eenen zoo geilen smaak aan, dat dezeve daardoor geheel onbruikbaar wordt.”

Daar heeft men zoo waar den „geilen” smaak reeds. De Liberia-koffie was toen in Suriname niet bekend. De opmerking geldt dus de toenmaals in Suriname verbouwde Arabica, Quaeritur wat deed anijs op de vrachtschepen? Of is het een opmerking in 't algemeen?

**

Wij ontleenen aan de N.R.Ct. van 8 Januari, Ochtblad C het volgende bericht:

„De Quotidien bevat nadere bijzonderheden omtrent de aanstaande wijzigingen in het Fransche strafrecht. Men is van meening, dat de uit den tijd van Napoleon stammende Code Pénal niet meer aan de eischen van 1933 voldoet.

De indertijd, door den toenmaligen minister van justitie Chéron, ingestelde juristen-commissie begon in 1930 met de uitwerking van een voorstel, dat thans onderzocht wordt door de presidenten van de Hoven van Appel en door de juridische faculteiten.

De gedwongen verbanning en de dwangarbeid, die volgens de meening van eenige vooraanstaande Fransche rechters een schande voor de Fransche cultuur zijn, worden afgeschaft. De strafkolonie in Guyana zal vervangen worden door gevangenen in Frankrijk. De eenzame opsluiting zal in de toekomst beperkt worden en wel tot ten hoogste drie jaar, voor tot levenslang veroordeelde gevangenen en tot ten hoogste twee jaar voor gevangenen met een bepaalden langen straftijd. De doodstraf zal gehandhaafd blijven, doch de terechtstellingen zullen niet in het openbaar, maar op de binnenplaatsen der gevangenen geschieden. Slechts twee leden van de commissie verklaarden zich vóór afschaffing van de doodstraf.”

**

Volgens een mededeeling in „Petermann's Mitteilungen” 1932, Heft 11—12 vormt het binnenland van Fransch Guiana sedert 6 Juni 1930 een autonoom gebied „Territoire de l'Inini” zoo genoemd naar de Inini, een rechter rijrivier van de Marowijne. De Gouverneur van Fransch Guiana is tevens gouverneur van dit gebied en wordt bijgestaan door een bestuursraad van zes leden. Deze verandering heeft geen invloed op de bestaande indeeling van Fransch Guiana in 14 „communes” aan de kust en het achterland, welke gehandhaafd is.

Het Ininigebed is een rijk goudland.

**

Wij vestigen de aandacht op twee belangrijke artikelen in de N.R.Ct. van 11 Januari, Avondbl. A, onder het hoofd „Wetenschappelijke berichten”. Het eerste artikel handelt over den gezondheidsdienst van het Panamakanaal, het tweede over Ras en vatbaarheid voor malaria. Vergelijking van Afrika en Aziaat.

Omtrent dit laatste onderzoek verwijzen wij naar het „Rapport omtrent malaria-onderzoek in de binnenlanden van Suriname”, door P. C. Flu. 's-Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij, 1912.

**

De Gouverneur van Suriname, Dr. Rutgers, en mevrouw Rutgers zijn 10 Januari per „Oranje Nassau” naar Suriname vertrokken.

Curaçao

Bestuursbeleid.

De Amigoe heeft plaatsruimte verleend aan een artikel van den heer Menkman, waaraan een polemiekje o.a. over het drankvraagstuk in Curaçao was voorafgegaan. Het is niet onze bedoeling in dezen strijd ons te mengen. Aan een hoofdartikel in dat blad over het verwijt door den heer M. aan het gouvernement gedaan, van gebrek aan kracht, moed en beleid, danken wij een opsomming van hetgeen in de laatste jaren is tot stand gebracht. Wij nemen deze opsomming hier over:

- verbetering van de haven van Willemstad,
- aanleg van een vliegveld,
- aanleg van moderne wegen,
- abattoir,
- markthallen, alles op Curaçao,

SCHRÖDER

op de **GROENMARKT - 'S-GRAVENHAGE**

Voortzetting van de **Groote Opruiming**

in onze **Meubel- en Gordijnenafdeeling**
Ongekend lage prijzen!

Nog enkele gepolitoerde **Slaapkamer-Ameublementen**
5322 tegen halve prijzen!

De nog voorradige **losse Witlak Meubelen** gaan tegen **SPOTPRIJZEN!**

|| VOOR GOEDE ONTVANGST ||

Waldorp

VRAAGT CONDITIËN **radio**

— ING. BUREAU **RYSELBERGHE**

• TEL. 115500 • TORENSTRAAT 136 • DEN HAAG •
TEL. 34963 • N. BINNENWEG • 264 • ROTTERDAM

5236

distillatie-inrichtingen op Curaçao en Aruba, vereenigingen voor landbouw, veeteelt en vischerij op de bovenwindsche eilanden, Bonaire en Curaçao.

- ambachtsonderwijs met steun van het gouvernement,
  - opvoeding van ambtenaren,
  - arbeidsbeurs,
  - reorganisatie van den reinigingsdienst met saaneering van stad en omgeving,
  - verbetering van den radiodienst,
  - stoomverbinding met de bovenwindsche eilanden,
  - aanstelling van een veearts en van vroedvrouwen.
- In deze lijst treft ons een ding, dat ons niet bekend was: de opvoeding van ambtenaren, juist een onderwerp, waarin we veel belang stellen. Misschien wil de Amigoe onze nieuwsgierigheid bevredigen, door met een enkel woord aan te wijzen, waar wij deze regeling vinden kunnen.

Loterijen.

In onze geschiedkundige sprokkelingen en anders in elders geplaatste beschouwingen hebben wij wel eens erop gewezen, hoe het honderd jaar geleden ging met loterijen op Curaçao, wat hierop neerkwam, dat particulieren vergunning kregen loterijen aan te leggen en het gouvernement daarvoor een zeker recht hief.

Den laatsten tijd kwamen nog slechts loterijen voor weldadige doeleinden voor.

Een nieuwe regeling is nu getroffen, naar wij in de Amigoe lezen, volgens welke 20 Eefdadige instellingen aandeelhouders worden in een bond, die loterijen houdt, en wel maandelijks een tweetal. De opzet is, dat bij zoogenaamde kleine loterijen 6000 loten à f6.— worden uitgegeven, waarvan 809 met prijzen van f6000 tot f15 kunnen uitkomen, terwijl bij groote loterijen met 8000 loten à f8.50, er 867 met een prijs van f18.000 tot f20 kunnen uitloten.

Men veroorlooft ons drie opmerkingen. Een geldloterij is toch eigenlijk nooit iets anders dan een speculatie op een minder fraaie hartstocht, de hebzucht; liefdadigheid te oefenen op deze wijze lijkt ons niet vrij van dubbele bedenking; de bemoeienis van het gouvernement — een directeur zal namens het gouvernement toezicht oefenen — hadden wij liever niet gezien.

En nu zal men zeggen: er is uitgerekend, dat er maandelijks van de drie eilanden f85000 in binnen- en buitenlandsche loterijen gespeeld wordt, en is dit dan niet beter. Wij antwoorden hierop, dat van „beter” eerst sprake kan zijn, na iets „goeds”. „Minder slecht” is hier misschien op zijn plaats.

Scheepvaartbeweging.

Het gaat nog slecht. Van Januari tot October 1932 daalde, vergeleken met dit tijdvak in 1931 het aantal op Curaçao ingeklaarde stoomschepen met 127 en dat der zeilschepen met 204, de netto tonnenmaat der stoomschepen met 581.000 M³. en

der zeilschepen met 15.909. Er kwamen binnen 3759 stoom- en 895 zeilschepen, metende 22.401.271 en 81.475 M³.

Middelen.

De vergelijking der cijfers van de maanden Januari tot September 1932 met die over dat tijdvak in 1931 wijst een daling aan van f 1.342.298.—, waarmee juist f 700.000.— aan $\frac{3}{4}$ der raming te kort komt.

De September-cijfers van 1931 werden in 1932 overtroffen door: grondbelasting met f 35.000.—, gebruiksbelasting f 7.000.—, inkomstenbel. f 14.000.—, huur van landsgronden en eigendommen f 12.000.—, loodsgelden f 10.500.—.

Wie kent Betsy Ranucci Backman?

De *Haagsche Post* van 24 Dec. 1932 heeft het volgende:

„Alleen voor de „Natten“.

Als je een paar schoenen koopt voor de somma van drie gulden en vijftig cent krijg je een whisky-soda toe. — Betsy Ranucci Backman over Curaçao.”

Wij geven de vraag door van den inzender van dit bericht aan ons: Wie is deze Betsy? en voegen er aan toe: Waar heeft zij dit gezegd of geschreven?

Uit den Verren Vreemde

Opstand in Alwar.

Bij het lezen der berichten uit Alwar moet men eenige bijzonderheden indachtig zijn, wil men de gebeurtenissen eenigszins naar waarde kunnen beoordeelen.

Men heeft hier te doen met een der staten in Indië, die onder een eigen vorst staan. Deze regeert met eigen ministers en heeft een eigen gevormde krijgsmacht ter beschikking om orde en rust in zijn gebied te handhaven. Deze vorsten staan onder den Onderkoning, die tevens gouverneur-generaal van Britsch-Indië is. Elk hunner staat een Britsche resident als raadsman terzijde. Het hangt, voor een groot deel, van de persoonlijke eigenschappen der betrokkenen af, in hoeverre de vorst, een der ministers, dan wel de Britsche resident eigenlijk den hoofdtoon aangeeft.

Wanneer wij straks lezen over ontevredenheid over bestuursmaatregelen, over optreden van troepen, dan zullen wij in eerste instantie hebben te denken aan Alwarsche aangelegenheden, daarna komt, in verdere instantie, eerst inmenging van Britsche zijde, als die welke van het opperbestuur uitgaat.

Een tweede punt, dat niet uit het oog mag worden verloren, is de, ook hier, doorwerkende tegenstelling, tusschen Hindoe en Mohamedaan. De Mohamedanen zijn in Alwar in de minderheid. Die minderheid acht zich altijd verongelikt. Het is in het N. W. van Indië herhaaldelijk tot ernstige, bloedige botsingen gekomen tusschen de belijders der twee godsdiensten en doorgaans hebben de Mohamedanen het dan vooral moeten misgelden. De minderheid is gemakkelijk tegen de Hindoe-regering op te zetten en zij is talrijk genoeg om een gevaar te worden, wanneer zij tot gemeenschappelijk optreden kan worden overreed. In den tegenwoordigen tijd zijn er, in en buiten Alwar, personen bedacht op 't aangrijpen van elke gelegenheid om onrust te stoken.

En dan nog dit. De losbarsting is niet zonder voortekens gekomen, al is daaraan blijkbaar niet voldoende betekenis gehecht. In 1932 is tweemaal ernstige onrust in Alwar gemeld. De bestuursautoriteiten beschouwden deze als een uiting van den onrustigen geest, die zich ook in andere vorstentaten deed gelden, en die gevoed werd door de ophitsende Mohamedaansche beweging in 't nabijgelegen Punjab. Destijds weken eenige honderdtallen van de armste Moslims van Alwar al uit op (direct bestuurd) Britsch-Indisch gebied, en 't meerendeel hunner was niet tot terugkeer te overreden. De ontevredenheid teekende zich ook door een beweging tot burgerlijke ongehoorzaamheid onder de boerenbevolking in de N. districten van den staat. Bij die gelegenheid werd de tegenwoordigheid reeds gesignaleerd van elementen, die uit Britsch-Indië overgekomen waren, terwijl ook van buiten den staat gestookt was. Dit werd openlijk erkend op een door de zich noemende All-India-Alwar-Conference te Lahore gehouden vergadering.

Leek 't daarna dat er meer berusting verkregen was, in December stak de onrust weer het hoofd op. Maandag, 19 December, richtte de Maharajah zich, bij gelegenheid van de verjaring van zijn troonsbestijging, in kalme termen tot zijn Islamietische onderdanen. Maar de landbouwersstam der Meo's was toen al overgegaan tot een ver doorgevoerde toepassing van de

civil disobedience, en 't was elders al gebleken, dat een dergelijke wijze van verzet niet te breken is door andere dan door strenge voorschriften, gesteund door krachtige maatregelen. De omstandigheid, dat de economische depressie zich ook daar laat gevoelen, en door de belhamels uitgebuit wordt, deed toen reeds den toestand als bedenkelijk beschouwen, al zagen vele Mohamedanen de moeilijkheden in waarvoor de regering zich bevindt en al waren deze afkeerig van elk gewelddadig verzet.

Den 10en Januari kwam een bericht uit Bombay melden, dat het tot een nieuwe, zeer ernstige uitbarsting gekomen is.

De belasting-agitatie en de maatregelen doorgevoerd om de burgerlijke ongehoorzaamheid te breken hebben de Meo's in opstand doen komen, en de beschikbare macht is gebleken onvoldoende te zijn om het gezag hoog te houden. Maandag, 9 Januari was een uiterst critieke situatie ingetreden. Er werd gesproken van wel 80.000 Meo's, die zich bij de opstandelingen zouden hebben aangesloten (cijfer dat niet zoo maar dadelijk als waar mag worden aangenomen).

Een bericht luidde:

Een afdeling van den Maharajah, die te Govindgarh een eind had gemaakt aan het afpersen van Hindoe-winkeliers door Meo's, is op den terugweg naar Ramgarh gestuit op een versperring en zag zich gedwongen in het kantoor van den ontvanger te Govindgarh te overnachten, waar zij door 3000 Meo's belegerd werd. Het grootste deel der opstandelingen beschoot voortdurend 't gebouw, terwijl de rest te Govindgarh aan het plunderen sloeg. Daarbij geschieden ook de wandaden in den tempel, waarvan gewag is gemaakt. De Meo's hadden, door slaan op de tomtom de naburige geloofsgenooten opgeroepen en tegen den ochtend waren zij 8000 man sterk en hadden zij loopgraven rond het belegerde kantoor gemaakt en de wegen afgezet. Een tweetal aanvallen werden door de troepen afgeslagen, waarop de Meo's hen lieten aftrekken naar Alwar over den weg naar Lachmangarh, daar de andere wegen versperd waren. Op den terugweg werden zij nog beschoten.

De Engelsche adviseur van den Maharajah had intuschen om hulp van Britsch-Indische troepen geseind.

Een bericht van 11 Jan. luidde:

„De troepen van den radja van Alwar onder Engelsche officieren hebben gisteren het stadje Govindgarh op de Meo's heroverd, maar deze zijn naar het Westen getrokken en volgens mededeelingen van ooggetuigen concentreeren zij zich ten getale van ongeveer 15.000 om een nieuwen aanval op twee Hindoedorpen te doen.”

Tegelijk gaf een telegram te lezen:

„De opstandelingen in Alwar hebben thans vier districten van den staat bezet. De Maharadja wacht, alvorens verdere maatregelen te nemen, op de aankomst van de Engelsche troepen uit Delhi.

De Meo's hebben gisteren den regeeringstroepen een nieuwen nederlaag toegebracht. Een deel van een trein die troepen naar Alwar moest terugbrengen, wisten zij in de lucht te doen vliegen. Tal van soldaten werden gedood en gewond. De Meo's worden aangevoerd door 2000 Indische oud-soldaten, die aan den wereldoorlog hebben deelgenomen.”

Nadat Britsche troepen eerst ter hoofdplaats Alwar waren aangekomen en vervolgens naar de districten gezonden waren, waar 't tot uitbarstingen gekomen was, hield het optreden in massa op. Bij de aankomst van de Britsche troepen bleek overal, dat de Meo's zich in de bergen hebben teruggetrokken in kleine groepen, die een vervolging lastig maken. Zij hebben echter eenige onderhandelaars achter gelaten, die den bevelvoerenden kolonel vroegen om de instelling van een onafhankelijke commissie, die 'n onderzoek zou doen naar hun grieven, en die onder leiding zou komen van een Engelsch officier. Deze wensch is aan den radjah zoowel als aan de Britsch-Indische regeering overgebracht.

De toestand heeft dus een ander aanzien gekregen, maar de opstand is niet uit.

Een filiaal van het St. Bernardsklooster in Tibet.

Ruim een jaar geleden werd verteld, dat de paters van het klooster op den St. Bernard daar geen reden van bestaan meer hadden en daarom het besluit zouden hebben genomen om hun bedrijvigheid naar de hoge bergen van Tibet over te brengen. Wij konden dit bericht toen al tot zijn ware afmeting terugbrengen, door te melden, dat van een plan om de geheele orde te doen verhuizen geen sprake was, doch dat wel bij een tweetal paters het voornemen bestond om naar Tibet te gaan.

Hierbij aansluitend nemen wij nu over wat de bladen van 2 Januari l.l. konden berichten.

Zaterdag hebben de kanunniken Melly en Cagnoz, twee jonge monniken van het St. Bernardsklooster, afscheid genomen van hun broeders om zich naar de Chineesch-Tibetaansche grens te begeven. Hun is de eer beschoren op den pas Si-La, een klein hospitaal te stichten als filiaal van het beroemde hospitaal op de Alpen. Zij worden vergezeld door een aantal leekbroeders en een koppel van de beroemde honden. Voorts krijgen zij den steun van de Fransche missionarissen in Tibet. Het hospitaal komt te liggen op 3600 M. hoogte. Dat bij Bourg St. Pierre ligt op 2473 M. hoogte. Men zal er inwoners uit de beide grenslanden opleiden tot monnik.

Marconi heeft het aardige idee gehad den monniken

een radiotoestel mee te geven, waarmee zij verbinding kunnen krijgen met het klooster in Zwitserland.

Mgr. Bourgeois, oud-bisschop-abt van het Zwitserse hospitaal, heeft den monniken te Milaan goede reis gewenscht en hun den Pauselijken zegen overgebracht.

Berichten der Afdelingen

Jaarlijksche Algemeene Vergadering. Afdeling 's Gravenhage.

in het Gebouw Korte Voorhout 6, Den Haag, op Zaterdag 28 Januari 1933 des namiddags 3 uur.

Agenda:

1. Opening.
  2. Notulen van de Jaarlijksche Alg. vergadering op 30 Januari 1932.
  3. Jaarverslag 1932 van den Secretaris.
  4. Rekening en Verantwoording over 1932 van den Penningmeester.
  5. Begroting voor 1933.
  6. Verslag van de Commissie van Verificatie.
  7. Benoeming leden Commissie van Verificatie voor het jaar 1933, alsmede van haar plaatsvervangers. De heeren G. W. Erfmann en J. E. Bylo hebben zich bereid verklaard wederom als leden zitting te nemen, terwijl de heer Nypels, die voor 1932 bereid was tot plaatsvervangend lid op te treden, bij zijn bevestiging, wederom als zoodanig voor 1933 zal worden benoemd. Benoeming van een tweede plaatsvervangend lid voor wijlen den heer M. J. Lusink (overleden).
  8. Periodieke verkiezing bestuursleden. Aan de beurt van aftreden zijn de heer C. J. Feith en mevrouw G. T. J. van Aalst—Koopman. Eerstgenoemde stelt zich wél, mevrouw Van Aalst niet herkiesbaar.
  9. Benoeming van een nieuw bestuurslid.
  10. Voorstel aan de Algemeene vergadering om goedkeuring te willen verleenen aan de benoeming van den heer C. J. Feith als Onder-voorzitter in de plaats van wijlen den heer L. A. Bakhuis (overleden).
  11. Benoeming van een afgevaardigde en plaatsvervangende voor de aanstaande jaarlijksche algemeene vergadering der vereeniging.
  12. Rondvraag en sluiting.
- Groote opkomst der leden en begunstigers wordt zeer op prijs gesteld.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Banen te Marlot.

Voor meergevorderden, leden der Afdeling, bestaat gelegenheid zich op te geven voor de tennisclub, die door den afdelings-voorzitter bij genoegzame deelname zal opgericht worden.

Brieven te richten Wilhelminastraat 9.
F. VAN PESKI,
Afd.-voorzitter.

Afdeling Apeldoorn.

25 Januari: zaal Bordelaise, 8 uur, dr. W. G. N. v. d. Sleen, de A.B.C.-eilanden met lantaarnplaten en films.

Leden met 2 huisgenooten gratis toegang. Begunstigers persoonlijk vrijen toegang. Andere belangstellenden f 0.50.

Contributie betaling bij voorkeur per giro no. 93038 van J. C. Baars, vóór 16 Februari.

De cursus v. d. Sleen over West-Indië vangt aan op Donderdag 9 Februari 7 uur in „Kunst en genot“ Kanaalstraat 20.

De secr., J. C. BAARS,
Jagersweg 42. Tel. 4027.

Afdeling Bergen op Zoom.

4de Ledenbijeenkomst seizoen 1932/33.

Per Dinsdag 10 Januari j.l. vond in het feestgebouw der N.V. „Thalia“ alhier de vierde leden-bijeenkomst dezer afdeling plaats.

De voorzitter Mr. Drs. P. A. F. Blom opende deze bijeenkomst o.m. met een woord van welkom aan den heer Petit, den ijverigen secretaris der afdeling Amsterdam, welke ons op het witte doek zou vertoonen een film der N.V. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland“, weergevende „een reis met een harer luxe-mailschepen van Amsterdam naar Port-Saïd en terug“.

Deze artistiek opgenomen film geeft een fleurig beeld van 't leven aan boord en de uitstapjes der toeristen te land en deed bij velen den wensch opkomen, een dergelijke reis mede te mogen maken.

Bij het slot van dezen zeer geanimeerden leden-avond, dankte de afdelingsvoorzitter den heer Petit voor de keurige vertooning, begeleid middels mechanische muziek, en verzocht hem namens deze afdeling dank te willen brengen aan de directie der N.V. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland“ voor het welwillend afstaan van dezen film onder verdere mededeeling, dat een uitnodiging van de zijde dezer directie tot het meemaken eener dergelijke reis, door vele afdelings-leden gaarne zal worden aanvaard.

't Was wederom een mooie propaganda-avond, een keurige film en een volle zaal. Het nieuwe jaar zet goed in!

VEREENIGDE OCTROOIBUREAUX
BEËEDIGDE OCTROOIBEZORGERS
H. J. KOOY - Ir. H. J. J. WEURMAN
BEZUIDENHOUT 69 'S-GRAVENHAGE
TELEFOON 772080 772081 772082
AANVRAGEN VAN OCTROOIEEN VOOR UITVINDINGEN EN DEPONEEREN VAN HANDELS- EN FABRIEKSMERKEN IN ALLE LANDEN. 5044

**Een echt Engelsche
Afternoon Tea**

schenken wij in een
interessant rustig
antiek milieu.

The Antique Tearoom, 117 Noordeinde **Telefoon 114066**
Den Haag 5324

Passage 82 - PATO-W.S.M.

Tel. 115384 Tel. 396033 5292

**Luxe Touring-Cars voor
elk gewenscht gezelschap**

5125

Heeren Verlofgangers en Repatrieerenden: U behoeft
in Holland Uw 5253

„DIËNG” en MAC GILLAVRY

Cigarettes niet te missen. — Steeds voorradig bij

Sigarenmagazijn „DELI”, Den Haag

LAAN VAN MEERDERVOORT 38. **Telefoon 330001.**

Deze cigarettes zijn Import van zuivere Javatabak.

— Franco toezending door het geheele land.

UITZENDING VAN DINERS

L. S. Stelt U prijs op een goed bereid diner?
Bestelt Uw maaltijden dan bij: 5297

FIRMA H. J. LOS **Telefoon 556389**
b. g. g. 555345

waar alles met eerste klas ingrediënten wordt bereid.

— Berkenboschblokstraat 2, Scheveningen —

— Vluggede bediening. — Concurrerende prijzen.

INSTITUUT H. BRINKMAN

N. Spiegelstraat 54, Amsterdam

Inrichting voor
Electrische Ontharing
Massages onder medische controle
Gelaatsmassages, Manicure, Pedicure

Spreekuren: 1-6 u. **5333 10.**

LEDEN VAN OOST EN WEST!
UW AANGEWZEN ADRES IS:

Electrische Wasch- en Strijkrichting

E. DE KONING

FLORIS HEERMALESTRAAT 22 — **UTRECHT**
Postrekening 111296 5272

WILDHANDEL

Lange Lakenstraat 24, Haarlem — **Telefoon 15672**
J. VAN WAARD

Wild en Gevogelte. Eieren uit eigen Hoenderpark,
wat dagelijks is te bezichtigen te Vijfhuizen.
Beleefd aanbevelend, **J. VAN WAARD.** 5324
Hooren en bezorgen zonder prijsverhoging.
Leden van Oost en West 5 procent korting.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.
Voor de leden in Ned.-Indië.

De leden, die in Ned.-Indië verblijven, worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere

kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.

De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,
L. M. F. PLATE.

Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Vergadering der Commissie voor West-Indië op Woensdag 25 Januari e.k., ten 2 uur, in het Gebouw der Vereeniging.

Punten van behandeling:

1. Vaststelling onder nadere bekrachtiging door het Hoofdbestuur, van een nieuw Reglement.
2. Ingekomen Stukken.
3. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig dat 12 Januari j.l. van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werd 291 K.G. 821 gram bruto post verzonden, met een nettogewicht van 259 K.G. 440 gram.

De zending bevatte 392 briefkaarten en postwissels; 13341 brieven tot en met 5 gram; 1262 stuks tot en met 10 gram; 2582 stuks zwaarder dan 10 gram; 194 drukwerken, akten en monsters zwaarder dan 5 gram; 3278 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; tezamen 21049 stuks, benevens 4 postpakketten met een gewicht van 7 K.G. 450 gram.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

W. F. Sissingh, werktuigkundige bij het Veiligheidstoezicht te Medan, Voorburg, v. Pabstlaan 18, p.a. H. v. d. Bergh; A. P. Kessel, controleur bij de Centrale Kas, J. van Oldenbarneveldlaan 10, Den Haag; H. R. Cornelissen, R.-K. geestelijke van den derden rang met den titel van pastoor van Klein Kei, Missiehuis, Bredasche weg, Tilburg; W. F. Bemelman, Immigratieambtenaar 2e kl. te Bandjermasin, Adm. de Ruyterweg 218, Amsterdam-West; L. L. Lioni, adm. assistent 1e kl. b. d. afd. Medisch-hygiënische propaganda van het hoofdkantoor van den Dienst der Volksgezondheid, P. C. Hooftstraat 4, Amsterdam-Z.; L. Vermeij, opziener bij de Landsdrukkerij, Van Speijkstraat 177, Den Haag; C. van Nuffelen, redacteur op het residentiekantoor te Madioen, Nassaukade 64, Rijswijk (Z.-H.); J. B. J. Dijkman, Mulo-onderwijzer, Nieuwe Markt 19, Deventer; mevr. R. M. Dijkman, geb. Lemette, mulo-onderwijzeres, Nieuwe Markt 19, Deventer; ir. L. Gebuis, landbouwconsulent te Bondowoso, ter beschikking gesteld van de prov. Oost-Java, p. a. Ver. v. Ind. verlofgangers, v. Weede v. Dijkveldstraat 37, Den Haag; C. M. Steutel, opziener 1e klasse met den titel van hoofdopziener bij de Pyrotechnische werkplaats van het Marine Etablissement te Soerabaja, Korte Pieterskerkkoorsteeg 5, Leiden; A. Lamers, gediplomeerd gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur, Stroolaan 12, Arnhem; A. H. Remmerde, schoolhoofd bij het openbaar Westersch lager onderwijs, Ophemert, bij Tiel; mr. J. P. Roelofs, landrechtter te Soekaboemi, Prinsenstraat 15a, Bussum; J. C. A. Ultee, inspecteur van den dienst der Volksgezondheid voor Noord-Sumatra, Sportlaan 73, Den Haag; G. T. de Graaff, gediplomeerd gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur, Henegouwerweg, Wadinxveen; ir. M. H. H. van der Meij, ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Pontanuslaan 47, Arnhem; D. L. Lamberts, schoolhoofd bij het openbaar Westersch lager onderwijs, Eschstraat 37, Assen.

Met Pensioen.

W. C. Esser, controleur voor de belastingen te Cheribon, Schiedamscheweg 107a, Rotterdam; H. S. v. d.

Mutatiestaat van 11 tot 18 Januari '33

Nieuwe Leden:

J. Hogewind, Oud-Luitenant-Kolonel N.-I. L., Amersfoort, Huygenslaan 12.
N.V. Papierfabriek „Gelderland” te Nijmegen.
J. W. F. L. Niels, p.a. s.f. „Kebon-Agoeng” nabij Malang.

Voorgesteld door:

Het afdeulingsbestuur van Amersfoort.
Het Afdeulingsbestuur van Nijmegen.
Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West” te Malang.

R. I. P.

C. F. de Haan, Oud-Ass.-resident te Eefde bij Zutphen.

Adresveranderingen:

Rectificatie: J. N. Broese, Majoor b.d. thans te Den Haag, Frederik Hendriklaan 123.
W. H. Steen, Employé Hollandsche Bank voor West-Indië, van: Caracas (Venezuela), naar: Willemstad, Klipstraat 97.

W. A. Spreeuw, Adjudant-Onderofficier-Instructeur van: Bandoeng, D. v. O. 11e Afd., naar: Timor Koepang, Detachement te Soë.
Dr. F. J. H. Cowan, Oud-Directeur van Justitie in Ned.-Indië, van: Parijs, naar: Nice, p.a. Hotel Monsigny, Avenue Malausséna 17.

Kwast, ambtenaar voor het toezicht op de opvoeding van jongelieden, v. d. Heimstraat 18, Den Haag; J. C. v. Pol, hoofdopziener (stoomvezen) bij het Marine Etablissement te Soerabaja, Barteljorisstraat 12, Haarlem.

WEST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

C. S. Pos, kantonrechter te Paramaribo, Nieuwe Prinsegracht 31, Amsterdam-Centrum.

OPGAVE VAN OFFICIEREN EN ONDER-LUITENANTS.

- a. die nieuwbenoemd zijn: C. H. Breijer, off. v. gez. 2e kl., van Pallandtstraat 61, Arnhem;
- b. van adres veranderd zijn: J. van den Donker, 1e luit. cav., Ned. Handel Mij., Den Haag; J. J. van Steenberg, ritm. cav., Palesrinastraat 22huis, Amsterdam;
- c. gepensionneerd zijn: H. A. Cramer, luit.-gen., Ned. Handel Mij., Den Haag; dr. C. Huijter, off. van gez. 1e kl. van Baerlestraat 136 boven, Amsterdam; C. J. Dekker, 1e luit. inf. Faisantenlaan 44, Velsen (O.);
- d. met verlof zijn aangekomen: J. Mackenzie, kap.-inf., Hollanderstraat 9, Den Haag.

CURAÇAO.

Ambtenaar met verlof: C. J. Polak, gouv. geneeskundige, Zuider Amstellaan 29, Amsterdam-Zuid.

BIOSCOOPNIEUWS

**SEINPOST — SCHEVENINGEN.
IN GEHEIMEN DIENST.**

In de hoofdrollen Vera Lanskaja, Brigitte Helm, Higgins, Willy Fritsch.

In het bureau van den chef van den Duitschen geheimen dienst in het hoofdkwartier aan het Oostelijke front komen de geheime berichten samen: munitie-transporten uit Amerika, landing van entente-troepen aan de Witte Zee-kust, enz....

De opperste legerleiding wenscht te weten, waar in het komende voorjaar het groote offensief der Russen zal plaats vinden. Een lastige opdracht! Daar moet de beste agent aan te pas komen! De kolonel bladert in zijn acten. „Wanneer komt Thomas Hagen uit Londen terug?” — „Op Nieuwjaarsdag — over Denemarken!” — „Hij moet de nieuwe opdracht krijgen, voordat hij de grens passeert!”..... In Gjedser baant de Deensche veerboot zich een weg door de mistbanken, die laag op het water hangen. Reizigers gaan aan wal, kruisers, douanebeambten zijn in de weer..... Plotseeling weerklinkt een zacht gefluit, een E-mol-motief, dat een heer in reiscostuum de ooren doet spitsen.... Twee reizigers bestudeeren, naar het schijnt, de dienstregeling heel ijverig. Over en weer worden er woorden gefluisterd. Een tasch wordt schielijk overhandigd. „U zult in Petersburg een helper vinden Herkenningsteeken E-mol motief!” Thomas Hagen is voldoende georiënteerd. De vaderlandsche kust verdwijnt in den nevel, de plicht roept! Thomas Hagen is nu weer Thomas Higgins, de Amerikaansche violist, die in de neutrale en entente-landen zijn kunst uitoefent als een tijdgenoot, die voor het wereldgebeuren geen belangstelling schijnt te koesteren....

Higgins heeft het plan opgevat, om, door middel van zijn concerten, toegang te krijgen tot de voornamen kringen, waarbij hij voor een groot deel op zijn geluk bij vrouwen vertrouwt. Het vermetele spel begint. In de muzieksalon van hotel Astoria wordt een groot concert gegeven. De hoogste civiele autoriteiten en de kopstukken van het leger en vloot geven acte de présence. Higgins speelt, maar in de eerste rij is nog een stoel vrij voor de gemalin van generaal-majoor Lanskoj van den generalen staf. En deze vrouw is, zooals Higgins van Dubbin ervaren heeft, een Duitse.

Boven het nieuw opgerichte Russische centraalmunitiedepôt tusschen Glubokoje en Riperna verschijnt in den nacht van Goeden Vrijdag een Duitsch vliegskader, dat erin slaagt, de opgestapelde munitievoorraden te vernietigen, waardoor het Paaschoffensief der Russen wordt verhinderd.